

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU
GÖÇ VE UYUM ALT KOMİSYONU
TUTANAKLARI

5 Ekim 2023 Perşembe

KONU:

•Göç İdaresi Başkanı Atilla Toros'un, Düzensiz Göçle Mücadele, Türkiye'de Bulunan Göçmenler, Göç ve Uyum Politikaları ile Sığınmacılar ve Güvenli Gönüllü Geri Dönüş Süreçlerine İlişkin Sunumu

5 Ekim 2023 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 13.08
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Komisyonumuzu açıyoruz. Göç ve Uyum Alt Komisyonu olarak ilk toplantımızı yapıyoruz.

Göç Uyum Alt Komisyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun altında kurulmuş bir komisyon. Komisyonun kurulma aşamasında bütün siyasal partiler böyle bir komisyonun kurulması gerektiği konusunda uzlaştılar ve ortak bir kararla bu komisyonu oluşturduk. İnşallah bundan sonra çalışmalarımıza devam edeceğiz.

Göç konusu, göçmen konusu, yalnızca Türkiye’nin değil, dünyanın konusu. Göç konusu yalnızca bugünün konusu değil; dün de vardı, bugün de var, yarın da olacak. Göçün olmadığı bir dünya düşünmek mümkün değil aslında. Yani, tabii, bu göç politikaları üzerine konuşacağız; bu göç politikaları nasıl düzenlenmeli, onu söyleyeceğiz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ama hep bize doğru.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben de tam onu söyleyeceğim zaten.

Şimdi, tabii, bu ciddi hareketlilik içerisinde -birazdan belki arkadaşlar sayıyı verecektir- hani bugün kendi doğduğu toprakların dışında yaşayan 300 milyondan fazla göçmen var; kendi doğduğu toprakların dışında yaşayan insan sayısı. Bunların 80 milyon kadarı da zorla yerinden edilmiş, farklı statülerde yaşayanlar. Yani ortada böyle ciddi bir göç konusu var ama maalesef, tabii, göç konuşulurken kavramlar, sayılar birbirine karışıyor. Futbolda korner ile tacı karıştırdığımız zaman herkes ayıplıyor “Bu futbol konusunda burada bilgisiz bir yorum yapılıyor.” deniliyor ama göç konusunda kavramlar karışıyor; kavramlar öyle karışıyor ki, insani kavramlar birbirine karışıyor ama “Ya, burada ciddi bir tutarsızlık var. Göç hukukunun bir dili var, göçün bir dili var, insani bir konu. Bu konuda doğru değerlendirmeler yapalım.” dendiği zaman aslında bir tepkiyle karşılaşıyor. Belki bu Komisyonun en önemli görevlerinden bir tanesi doğruları anlatmak. Evet, en başta da söyledim, bir göç sorunu var ama bu göç sorunu göçmenlere yönelik bir nefret oluşturarak çözülebilecek bir sorun değil, göç sorunu göç yönetimiyle çözülecek bir sorun. Sanki dünyada bir hedef şaşırtma var gibi yani göç politikalarını eleştirelim, eyvallah ama çocuklara ve kadınlara, hani, Akdeniz’den, Ege’den veya o soğuk sınırlardan geçen çocuklara ve kadınlara veya sivilere karşı neden bir nefret dili kullanılıyor, bunu ayırmamız gerekiyor. Bizim Komisyon olarak belki en önemli görevlerimizden bir tanesi bu. Bunu yapalım. Maalesef, göçmeni hedef koyarak, göç politikalarını bir kenara koyarak yapılan çalışmalar bence doğru şeyler değil. Evet, biraz önce de söyledim, bir nefret sarmalı, bir yabancı düşmanlığı var dünyada ama bunlar doğru şeyler değil. Ben şöyle diyorum, benim tanımım bu: Bu göçmenleri, sığınmacıları dünyada 2 grup sınırlıyoruz. Bir tanesi göçmen kaçakçıları; umutlarını parayla satın alıyorlar, satıyorlar ve onlar hakikaten umutları peşinde giderken ölüp gidiyorlar. Bir tanesi de göçmen düşmanlığından beslenen dil yani açık konuşalım, siyaset. Ondan beslenmemek lazım. Biraz önce söyledim, bu göç sorununu nasıl çözelim, bu konuda ne yapalım; bizim temel hedefimizin bu olması gerektiğini düşünüyorum. Yani sığınmacılar için uygulanan hukuki, insani yaklaşımları zehirlemek veya göçmen düşmanlığı üretmek ayrı bir konu, göçmen ve uyum politikalarını tartışmak ayrı bir konu. Bunu üstüne basa basa söylemek istiyorum yani bu hukuki ve insani süreci zehirlemek ne insani ne hukuki bir durum. Bu iş, göç sorunu göçmen karşıtlığıyla çözülemez. Bence bunu ayıklayalım. Bir yazar diyor ki: “Yani bu göçmenler ve sığınmacılar kötüler mi, hep kötüler mi sığınmacı oluyor?” Başka bir yazar da ona bir cevap vermiş, diyor ki: “Sığınmacılar aslında kötüler değil, kötülerden kaçanlar.” Bunu ayırmak lazım.

İnşallah, biz Komisyonda bunların hepsine tek tek bakacağız. Bu konuda atılması gereken hukuki adım varsa yürütme organına yardımcı olmak anlamında o adımları atacağız. Sahada konuyu yerinde inceleyeceğiz. Hep beraber kimleri dinlememiz gerekiyorsa, nereye gitmemiz gerekiyorsa o noktalara kadar gideceğiz. Göç, bugün uluslararası bir sorun. İnşallah, Komisyon olarak bu konuda Avrupa ne yapıyor, bizim dışımızdakiler ne yapıyor... İşte, İtalya'da mesela son günlerde bu konu ciddi anlamda spekülasyon olarak konuşuluyor. Belki İtalya'ya gidip "İtalyanların bu konudaki refleksi nedir?" "Avrupa Birliğinin bu konudaki refleksi nedir, dünyada yapılan yanlışlar nedir ya da alınması gereken ortak tutumlar nedir?" konusunda da uluslararası çalışmaları da inşallah Komisyon olarak yapacağız.

Şunu ifade edeyim: Komisyon olarak yapacağımız çalışmalarda bütün önerilere açığız arkadaşlar, gidebileceğimiz her yere gideriz, dinleyebileceğimiz herkesi dinleriz. İnşallah bu konuda da biz, milletimize uygun, milletimizin kodlarına uygun hukuki ve insani çözümler üretilmesi konusunda da Komisyon olarak görevimizi yaparız diye düşünüyorum.

Bugün ilk olarak Göç İdaresi Başkanlığını davet ettik. Şunu ifade edeyim: Ben Göç İdaresinin kuruluş aşamasında çalıştım. Atilla Bey o zaman benim Genel Müdürümdü, şimdi Başkan olarak çalışıyor. Atilla Toros hakikaten bu konuda Türkiye'nin en uzman, en yetkin bürokrattır çünkü Göç İdaresinin kurulması öncesindeki süreçte de Göç İdaresinin kurulma sürecinde de bugüne kadar gelen süreçte de çok büyük bir emeği var. Hem Türkiye'yi biliyor hem süreci biliyor hem de dünyayı biliyor. Kendisinden Türkiye'nin şu andaki göç politikalarını dinleyelim, düzensiz göçle mücadele konusunda ne yapıyoruz, onu dinleyelim; uyumlu ilgili ne yapıyoruz, güvenli geri dönüş noktasında neler var, güvenli bölgede neler oluyor, bunları dinleyelim istedim. Kendilerini davet ettik, ekibiyle beraber, Genel Müdürleriyle beraber buradalar; teşekkür ediyoruz. Önce onları dinleyelim. Sizi dinledikten sonra Sayın Başkanım, daha sonra, sorularımız olacak mutlaka, sorularımızı da sorarız.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, arkadaşlara da teşekkür ediyorum. Toplantılarımız inşallah hayırlı olsun. Sizler de hepimiz de söz alacağız.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLATOROS - Sayın Başkanım, Göç ve Uyum Alt Komisyonumuzun kıymetli üyeleri, sayın vekillerimiz; ben Göç İdaresi Başkanı Atilla Toros; sağ yanımda Ramazan Seçilmiş, Düzensiz Göçle Mücadele ve Sınır Dışı İşleri Genel Müdürümüz; sol yanımda da Bayram Yalınsoy, Uluslararası Koruma Genel Müdürümüz var.

Sizlere bugün göçle alakalı genel bir perspektif çizerek bir sunum yapmayı hedefliyoruz. Genel olarak Türkiye'nin göçle alakalı karşı karşıya kaldığı genel durumu, tabloyu ortaya koyacak bir sunum yapmayı hedefliyoruz.

Sizlerin de yakından takip ettiği üzere göç olgusu özellikle son yıllarda tüm dünyayı derinden etkileyen insan hareketleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Savaş, iç karışıklık, zulüm tehdidi gibi zorunlu nedenlerin yanı sıra eğitim, sağlık, çalışma gibi alanlarda daha iyi bir yaşam standardına ulaşmak amacıyla her yıl milyonlarca insan zorunlu olarak ya da kendi iradeleriyle bulundukları yerlerden ayrılmaktadırlar. Tüm bunların yanında insanlık, artık ciddi bir biçimde etkisini gösteren iklim değişikliğinin yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle de göç etmektedir.

Kıymetli vekillerim, tüm dünyayı etkileyen göç hareketlerinden, ülkemiz de coğrafi konumu, bulunduğu bölgedeki öne çıkan sosyoekonomik gücü nedeniyle bu hareketlerden etkilenmektedir.

Sunumum boyunca öncelikle dünyadaki göç verilerinden kısaca bahsedip 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yabancılara yönelik yürüttüğümüz iş ve işlemlerden bahsetmek istiyorum.

Özü itibarıyla çok fazla değişmeyen ancak zamanın şartlarına göre dönüşen nedenlerden ötürü insanlık hep göç etmiş ve göç etmeye devam etmektedir. Bazen ekonomik, bazen kültürel sebeplerden, bazen de çatışma, istikrarsızlık, kıtlık ve benzeri sebeplerle veyahut da daha iyi yaşam koşulları arayışından dolayı hep göç hareketliliği oluşmuştur.

Günümüzde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Dünya Bankası verilerine göre dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 3'ünün kendi doğduğu toprakların dışında yaşamlarını sürdürmekte olduğu bilinmektedir. 300 milyondan fazla göçmen ve 110 milyona yakın zorla yerinden edilen insan mevcut. Zorla yerinden edilenlerin yaklaşık 46 milyonu ise kendi ülkelerinin sınırlarını aşarak başka bir devletin koruması altında hayatını idame ettirmektedir. Böyle bir küresel göç manzarası karşısında ister ülkeler ister uluslararası kuruluşlar isterse de uluslarüstü yapılar açısından değerlendirildiğinde geçerli olan en önemli sorunun küresel düzeyde sürdürülebilir ve duyarlı bir göç ve iltica sisteminin kurulması ve uygulanması olduğu da açıktır.

Sayın vekillerim, 28 Eylül 2023 tarihi itibarıyla ülkemizde yasal kalışı olan 4 milyon 741 bin 115 yabancı bulunmaktadır. Bunların yaklaşık yüzde 70'ini geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler oluşturmakta olup hâlihazırda 3 milyon 279 bin 152 Suriyeli geçici koruma altındadır.

Ülkemize öğrenim, turizm, çalışma, yatırım, ticaret gibi amaçlarla gelmiş 1 milyon 174 bin 13 yabancı ise ikamet veya çalışma izniyle kalmaktadır. Bunun yanında ülkemizde uluslararası koruma kapsamında hâlihazırda 287.950 yabancı bulunmaktadır. 2023 yılı Ağustos ayı itibarıyla 32 milyon 525 bin 92 yabancı ülkemize yasal olarak giriş yapmıştır. Yüzde 90'dan fazlası, 95'inden fazlası zaten turizm amacıyla geliş gidiş yapan yabancıların sayısını da bu çerçevede söylemekte yarar görüyorum.

Ülkemizin vize rejimine göre 90 ülke vize muafiyeti kapsamında, 110 ülke ise vizeye tabidir. 110 ülke içerisindeki düzensiz göçe kaynaklık etme potansiyeli bulunan 57 ülke ise istisnaya tabi tutulmuştur.

Ülkemizde yasal olarak bulunan yabancılara yönelik iş ve işlemlerimiz devam ederken bir yandan da düzensiz göçle mücadelemiz kararlılıkla devam etmektedir. Düzensiz göçle mücadelemize ilişkin verileri de birazdan detaylı olarak sizlere arz edeceğim.

Sayın vekillerim, bugün Göç İdaresi Başkanlığı olarak faaliyetlerini sürdüren kurumumuzun teşkilat olarak altyapısı 2008'e dayanmaktadır. Ülkemizin göç alanındaki kurumsal ve idari altyapısındaki eksikliği gidermek amacıyla Göç ve İltica Bürosu kurulmuştur. 11 Nisan 2013'te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kabul edilerek o dönem itibarıyla adı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü olan Genel Müdürlük kurulmuştur. Kanunun teşkilat yapısı kuran tarafından daha da önemlisi, yabancılar ve uluslararası koruma alanına ilişkin göç sistemi kuran yapısıdır. 22 Ekim 2014 tarihinde ise 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Geçici koruma" başlıklı 91'inci maddesine dayanılarak Geçici Koruma Yönetmeliği çıkartılmıştır. 18 Mayıs 2015 tarihinde de Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 81 ilde operasyonel hâle gelerek yabancılara ilişkin tüm iş ve işlemleri taşrada da devralmıştır. Ayrıca yabancıların biyometrik verilerinin tutulduğu GöçNet veri tabanı da sistem olarak kurulduktan sonra buraya da ilave edilmiştir.

Göç yönetimimizde önemli adımlardan biri olarak 23 Kasım 2015 tarihinde geri gönderme merkezleri de Emniyet Genel Müdürlüğümüzden devralınarak hizmet vermeye Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde başlamıştır. 2018 yılında ise kamplar olarak bilinen geçici barınma merkezleri yani geçici koruma altındaki Suriyelilerin barındırıldığı geçici barınma merkezleri AFAD'dan devralınarak yine bu yapı içerisinde yönetilmeye başlanmıştır. Son olarak 29 Ekim 2021 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Genel Müdürlüğümüz Göç İdaresi Başkanlığı olarak yeniden teşkilatlanmıştır.

Sayın vekillerim, Türkiye’de yabancılara ilişkin iş ve işlemler 4 Nisan 2013 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisimizde kabul edilen Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre yürütülmektedir. Kanunumuzun 11 Nisan 2013 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak tüm hükümleriyle yürürlüğe girdiğini söyleyebiliriz.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu 3 ana bölümden oluşmaktadır. Düzenli ve düzensiz göçe ilişkin usul ve esasların yer aldığı “Yabancılar” bölümü, ülkemize sığınma talep eden yabancılara uygulanacak usul ve esasları düzenleyen “Uluslararası Koruma” bölümü ve teşkilat yapısı ve Başkanlığımıza verilen görevlere ilişkin 3’üncü kısım, ki bu 3’üncü kısım Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildikten sonra Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenerek mülga hâle getirilmiştir. Başkanlığımıza ilişkin hükümler 4 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Düzenli ve düzensiz göç ile uluslararası koruma işlemleri hakkında sunumum boyunca sizlere detaylı bilgileri aktaracağım.

Bahsetmiş olduğum üzere, ülkemizin göç yönetimini, düzenli göçün yönetilmesi, düzensiz göçle mücadele, uluslararası koruma ve geçici koruma ve uyum, iletişim alanlarındaki faaliyetlerimizi güncel rakamlarıyla beraber birazdan arz edeceğim.

İlk olarak düzenli göçle başlamak istiyorum müsaade ederseniz. Kişilerin kendi ülkeleri dışındaki herhangi bir ülkede, kendi ülkelerinin topraklarından transit geçiş yaptıkları ülkenin ve gittikleri ülkenin yasal prosedürü çerçevesinde kısa süreli veya süreli konaklaması durumu düzenli göç olarak da literatürde tanımlanabilmektedir. Düzenli göçmenlerin en önemli özelliği bulundukları ülkelerde yasal giriş, yasal kalış ve yasal çıkış şartlarını sağlamalarıdır. Çoğunlukla belgeli olarak hareket eden bu düzenli göçmenler, yasal olarak bulunmaları sebebiyle bütün girişleri, çıkışları, kalışları bu çerçevede kural altında bulunan göçmenlerdir. Bu nedenle kendilerine yasal göçmen, düzenli göçmen veya belgeli göçmen olarak da isimlendirmeler yapılabilmektedir.

Düzenli göçle alakalı ülkemizde öğrenim, eğitim, sağlık, çalışma, yatırım gibi sebeplerle kalacak olan yabancılar, ülkemizde düzenli göçmen olarak ikamet izni, amaçlarına uygun ikamet izni veya çalışma izni alarak gelmekte ve kalmaktadırlar. 2023 yılının ilk sekiz aylık döneminde 32 milyondan fazla yabancıнын ülkemize giriş yaptığını, 31 milyondan fazla yabancıнын da çıkış yaptığını ifade edebiliriz. Bu yabancıların girişleri ve çıkışlarına ilişkin kurallar da Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda belirtilmiş olan hükümler çerçevesinde yasal çerçevede gerçekleştirdiğinden düzenli göç içerisinde de değerlendirilebilir.

Ülkemize giriş yapan yabancıların uyruk dağılımına baktığımızda yoğunluğu Almanya, Rusya Federasyonu ve İngiltere uyruklu yabancıların oluşturduğunu görmekteyiz.

Dikkatlerinize sunmak istediğim bir diğer husus ise şudur: Düzensiz göçle mücadelemizi anlatırken detaylı bir şekilde bahsedeceğim İstanbul operasyonlarıyla, İstanbul operasyonları sonucunda 1 Haziran 2023 tarihinden bu yana vize veya ikamet ihlali olan 111.624 yabancıнын kendiliğinden ülkemizden ayrıldıklarını ve çıkış yaptıklarını ifade edebiliriz. Düzenli göç rakamlarında bu çıkış yapan yabancıların sayısının da önemli olduğunu ifade etmek istiyorum.

İkamet izinleriyle alakalı... İkamet genel olarak bir yerde yerleşme anlamına gelmektedir, ikamet izni ise hukuki bir tanımlamaya karşılık gelmekte olup kişiye oturum imkânı sağlayan belge olarak değerlendirilmektedir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre ikamet izni, Türkiye’de kalmak üzere verilen ikamet izin belgesini anlatmaktadır. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda 6 farklı ikamet izni çeşidi düzenlenmektedir. Kısa dönem ikamet izni, aile ikamet izni, öğrenci ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni bunların çeşitleridir. Kısa dönem ikamet izni, turizm, sağlık, Türkçe öğrenme kursuna katılma, bilimsel

araştırma, staj ve kurslara katılım gibi amaçlarla ülkede bulunacağını ispat edenlere verilmektedir. Ülkemizde bir üniversitede yükseköğrenim görmek üzere gelmiş olanlara öğrenci ikamet izni, aile birleşimi amacıyla ülkemizde bulunanlara ise aile ikamet izni düzenlenmektedir. Ülkemizde yasal şartları sağlayarak en az sekiz yıl kesintisiz kalmış olan yabancıların kanundaki şartları taşımaları ve bunları üzerlerinde bulundurmaları dayanak gösterilerek, gerekçesiyle uzun dönem ikamet izni verilebilmektedir. Adından da anlaşılacağı üzere ihtiyaç duyulması hâlinde de insani gerekçelerle insani ikamet izni düzenlenebilmektedir, çok istisnai olarak düzenlendiği ifade edilebilir bu ikamet izni türünün. 6'ncı ikamet türü olarak bahsedeceğim insan ticareti mağduru ikamet izni oldukça istisnai özelliği olan bir ikamet izni türüdür. Şöyle ki: Bir yabancıların bu ikamet izniyle kalması için öncelikle insan ticareti mağduru olması ya da insan ticareti mağduru olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunması gerekmektedir. İnsan ticareti Türk Ceza Kanunu'nda da "Uluslararası Suçlar" başlığı altında yer almaktadır. Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidiyle veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temin edilmesi, kaçırılması, ülkeye sokulması, ülke dışına çıkarılması, tedarik edilmesi, bir yerden başka bir yere götürülmesi, devredilmesi, sevk edilmesi, barındırılması veya teslim alınması insan ticareti suçunun tanımlaması olarak verilebilir.

Ülkemizde çalışma amacıyla bulunanlara da Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımız tarafından çalışma izni verilmektedir. 28 Eylül 2023 tarihi itibarıyla 1 milyon 174 bin 13 yabancı ülkemizde ikamet izniyle kalmaktadır; bunların 725.989'u kısa dönem ikamet izni, 137.838'i öğrenci ikamet izni, 111.567'si aile ikamet izni, 108.350'si çalışma izni, 77.712'si uzun dönem ikamet izni, 12.542'si insani ikamet izniyle ülkemizde yasal olarak kalmaktadır.

Düzensiz göçle alakalı olarak müsaade ederseniz sunumuma devam etmek istiyorum.

Düzensiz göç -kanundaki tanımıyla- bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, yasal geldiği hâlde yasa dışı duruma düşmek yani birisinin vize veya vize muafiyeti süresini bitirdikten sonra kalmaya devam etmesi veya ikamet izni aldıktan sonra ikamet izninin süresi bittiği hâlde ülkede kalmaya devam etmesi olarak tanımlanabileceği gibi yasal olsa bile yasa dışı yollarla ülkeden çıkmaya çalışan bir düzenli göçmen de artık düzensiz göçmen durumuna düşebilmektedir. Ayrıca, izinsiz çalışma da kaçak çalışma da düzensiz göçün unsurlarından biri olarak ifade edilebilir.

Burada verilmesi gereken bir tanım da göçmen kaçakçılığı suçudur. Göçmen kaçakçılığı da insan ticareti suçu gibi Türk Ceza Kanunu'nda "Uluslararası Suçlar" başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre, göçmen kaçakçılığı, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla yasal olmayan yollardan bir yabancıların ülkeye sokulmasına veya ülkede kalmasına, Türk vatandaşları veya yabancıların yurt dışına çıkmasına imkân sağlanmasıdır.

Jeopolitik konum ve artan ekonomik güç, ülkemize yönelik göç hareketleri için düzensiz göçmenler açısından maalesef bir çekim unsuru hâline gelebilmektedir. Ekonomik ve siyasi istikrarsızlık içinde bulunan çevre ülkeler için Türkiye, Avrupa'ya geçiş noktasında transit ülke konumu itibarıyla da değerlendirilebilecek bir konumdaydı; düzensiz göçle mücadelede bu, dikkate alınması gereken hususlardan biriydi. Ülkemizin karşı karşıya kaldığı düzensiz göç hareketlerine karşı hayata geçirdiği çok ciddi ve sıkı tedbirlerle ülkemize yönelen düzensiz göç rotalarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir ve gelmeye devam etmektedir.

Bu düzensiz göç rotalarının değişmesiyle alakalı özellikle ilk husus olarak sınır fiziki tedbirleri ve engelleme konusunda birtakım rakamlar vermek istiyorum: Fiziki güvenlik tedbirleri kapsamında sınır hattımızın göç, kaçakçılık ve terör girişimleri açısından en kritik olduğu kısımlarında 1.133 kilometrelik güvenlik duvarı örülmüş olup inşaat süreci devam eden kısımlarının faaliyete alınmasıyla birlikte

güvenlik duvarımız 1.315 kilometreye ulaşacaktır. Sınır hattımız 1.053 kilometre boyunca aydınlatma sistemi, 368 kilometre boyunca kamera ve algılayıcı sistemlerle donatılmıştır; böylece düzensiz göç hareketlerinin sürekli olarak izlenebilmesi sağlanmıştır. 284 adet termal kamerayla gece geçişlerinin önlenmesi sağlanırken aynı zamanda başta İHA'lar vasıtasıyla olmak üzere havadan keşif, gözetleme çalışmaları sayesinde sınırlarımızın sürekli olarak kontrol altında tutulduğunu söylemek isterim. Millî Savunma Bakanlığımızın yoğun ve gayretli çalışmalarının düzensiz göçle mücadeleimizde önemli bir etken olarak ülkemizde düzensiz göçle mücadelede içeride yaptığımız mücadeleye çok ciddi katkılar verdiğini, bu katkılarının da rakamlara son derece iyi yansımış olduğunu söylemek de isterim. Entegre sınır yönetiminde kilit rolü olan 341 adet elektrooptik kuleler, haberleşme kuleleri inşa edilmiştir.

Millî Savunma Bakanlığımız, kolluk birimlerimizin, Kara Kuvvetleri Komutanlığı birimlerimizin almış olduğu tedbirler, yapmış olduğu faaliyetler çerçevesinde yapılan bütün bu gayretli çalışmaların yanı sıra hemen sınırın arka hattında kolluk kuvvetlerimizin de son derece önemli devriye faaliyetleri yaptıklarını, önlemler aldıklarını çok rahatlıkla söyleyebiliriz. Dediğim gibi, bunun da rakamlara yansımış olduğunu, çok ciddi bir engelleme faaliyeti içerisinde bulunduğunu, ülkeye yasa dışı girişle alakalı çok ciddi önlemler alındığını ve bunların da sayılara yansımış olduğunu görmek ve söylemek de mümkündür.

Sınırdaki devriye yollarımıza ek olarak termal kamerayla donatılan zırhlı devriye araçlarıyla sınırdaki geçişlere anında müdahale edilmektedir. Tüm bu fiziki tedbirlerin yanı sıra Millî Savunma Bakanlığımızın sınırlarda uyguladığı yoğun tedbirler sonucunda 1 Haziran 2023'ten bu yana 76.494 düzensiz göçmenin yasa dışı yollarla ülkemize girişi engellenmiştir.

Düzensiz göçle mücadele stratejimizin en önemli ayaklarından biri, daha önce de ifade ettiğim gibi, ülke içerisinde etkin yakalamadır. Kolluk birimlerimizin özverili çalışmalarıyla 2023 yılında ülkemizde 165.571 düzensiz göçmen yakalanmıştır. Bunların -düzensiz göçmenlerin- 105.327'si özellikle Haziran ayından itibaren kolluk birimlerimizin sahada göstermiş olduğu yoğun faaliyetler çerçevesinde neticelenmiş ve yakalanmıştır. Düzensiz göçle mücadele alanında daha etkin bir mücadele sergileyebilmek için, İstanbul'da uzun süredir yürütülen saha operasyonlarıyla yeni bir ivme kazandırıldı. Temmuz ayı öncesinde İstanbul'da yapılan operasyonlar kapsamında yakalanan düzensiz göçmenlerin kolluk birimlerince üst arama ve yakalama tutanağıyla birlikte Tuzla'da bulunan geri gönderme merkezimize ve bu merkezden de Göç İdaresi Başkanlığımız tarafından belirlenen vilayetlere sevk edildiği bir durum vardı ama İstanbul modeli öncesinde yabancının ülkemizde yasal kalışına ilişkin detaylı bir kontrolü yapılamadığından düzenli durumda olan bir yabancının Tuzla'da bulunan geri gönderme merkezine sevk edilmesi veya polis merkezlerine, jandarma karakollarına gönderilmesi söz konusu olabilmekteydi. Bu komplikasyonun sona erdirilebilmesi amacıyla İstanbul'da bir modelleme çalışması yaptık, bu modelleme çalışmasını da önce büyükşehirlerimize, arkasından da tüm Türkiye'deki vilayetlerimize yaymayla ilgili bir çabamız var.

Şimdi, müsaade ederseniz geliştirdiğimiz İstanbul modelini anlatayım: İstanbul modeli sayesinde kolluk birimlerimiz düzensiz göçmen olduğundan şüphelendikleri yabancıların sahada öncelikli olarak kimlik kontrollerini yapmaktadırlar. Jandarma birimlerimizin, Emniyet teşkilatı birimlerimizin tamamı sahada, aynen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarımıza kimlik sormayla alakalı olduğu gibi, yabancılarla da alakalı olarak kendilerinin Türkiye'de yasal kalışlarına ilişkin imkân sağlayan belgeleri göstermelerini talep etmektedirler. Bu belgelerin ne olduğuna ilişkin olarak kolluk birimlerimize yararlı olacak şekilde dokümanlama çalışması yaptık, bütün kolluk birimlerimiz bu doküman çalışmalarından istifade ettiler yani hangi belgeler Türkiye'de yasal kalışı sağlar diye, bu belgeler kendilerine verilmiş oldu. Ayrıca, kolluk birimlerimizin bu belgeleri istediklerinde ne yapmaları gerektiği ve bu belgelerle ilgili nasıl davranmaları gerektiği konusunda da İstanbul'da yoğun bir eğitim faaliyeti de yürüttüğümüzü ifade etmek isteriz. Gerek Göç İdaresi Başkanlığının personeline gerek Emniyet personelimize, Jandarma personelimize ve Sahil Güvenlik personelimize konularla ilgili eğitimler

verildi. Sahada -resimlerde olduğu gibi- kimlik soruldu, kimlik sorulduktan sonra yasal kalışa imkân sağlayan belge gösteriliyorsa zaten sorun yok, kişi -yabancı- buradan ayrılıyor. Buna ilişkin bir tereddüt -bir problem- varsa bu tereddüdün giderilmesiyle alakalı süreçte kendi kurmuş olduğumuz -Göç İdaresi Başkanlığı bünyemizde kurulan ve Sayın Başkanımızın Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bünyesinde hizmet verirken yürüttüğü Uyum ve İletişim Dairesi Başkanlığı görevi sırasında kurulmasında çok ciddi emeği olduğu- 157 Yabancılar İletişim Merkeziyle alakalı bir istifade etme durumumuz oldu, o da şu: Kolluk birimlerimiz gerektiğinde burayı arayarak tercümanlık hizmeti de alabiliyorlar, iletişim sağlanması konusunda bir hizmet de alabiliyorlar. Fiziki tercümanlarımızın kendileri de sahada var ama bu 157 Yabancılar İletişim Merkezindeki 7 dilden de istifade ettiklerini söylemek mümkün. Hâlâ tereddüt var, bu tereddüdün giderilmesiyle alakalı yabancıların götürüldüğü noktalar “mobil göç noktaları” denilen, İstanbul’da 20 yerde başladığımız, şu an 38 yerde de hâlihazırda bu hafta itibarıyla başladığımız bir uygulama var. Mobil göç noktalarına yabancılar götürülüyor, bu mobil göç noktalarında tercümanlar var, Göç İdaresinin kendi personeli var. Göç İdaresinin kendi personeli GöçNet veri tabanından parmak izi sorgulaması yapabiliyor. Vize verdiğimiz, Türkiye’ye vizeyle gelen yabancıların parmak izleri yabancı temsilciliklerimiz vasıtasıyla alınıyor, o parmak izleri bizde var. İkamet verdiğimiz bütün yabancıların parmak izlerini biz alıyoruz, GöçNet veri tabanında var bunlar. Parmak izi üzerinden zaten kişinin durumu, fotoğrafı, kimlik bilgilerinin tamamı çıkartılıyor. Bu mobil noktalarda yani mobil göç noktalarında aynı zamanda GöçNet var, GöçNet’ten de GöçNet veri tabanından da yabancıların durumuna ilişkin ayrıntılı bir sorgulama yapılabilir. Burada yasal kalışına ilişkin durumu netleştirilen yabancılar olabiliyor, bunlarla alakalı zaten kendileri yasal kalışları olduğu anlaşılınca buradan da ayrılabilirler. Yasal kalışları olduğuna ilişkin durum netleşince ve Türkiye’de yasal kalış hakkı bulunmayan bir yabancı olduğu anlaşılınca kendilerine ilişkin artık idari gözetim sürecinin başlatılacağı ve sınır dışı kararının alınacağı geri gönderme merkezine doğru kendilerini götürüyoruz, burada işlemlerini başlatıp sınır dışı süreçlerini dediğim gibi başlatmış oluyoruz. Sınır dışı süreçleri de, dediğim gibi bu kararların alınması, öncelikli olarak kolluk birimlerimiz tarafından yapılması gereken işlemler tamamlandıktan sonra Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yapılmakta, eğer kendilerinin seyahat belgesi, pasaportu vesairesi varsa -yasal kalışları bitmiş olabilir ama bir pasaportu hâlihazırda yanındadır- bu yabancıların eğer bir ikamet ihlali, vize ihlali vesairesi varsa doğrudan sınır dışı edilmesi söz konusu olabilmektedir. Ama kendilerinin geçerli bir seyahat belgesi, geçerli bir pasaportu yoksa bunlara ilişkin ilgili konsolosluklardan düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilebilmesi için gerekli olan seyahat belgelerinin temin edilerek sınır dışı edilmelerini sağlayacak bir süreci başlatıyoruz.

Kurulan sistemin nasıl işlediğini böylelikle anlatmış oldum yani kolluk tarafından sorgulaması yapılan yabancı, yasal kalışını ispatlayan belgesi olması hâlinde serbest bırakılmakta, bunların yanında sorgulaması yapılan yabancıların durumu hakkında bir şüphe varsa mobil göç noktalarına götürülmekte olduğunu sizlere arz etmiştim.

İstanbul modeli hayata geçirilirken -dediğim gibi, 19 Temmuz itibarıyla İstanbul’da bu model hayata geçirildi- ilk olarak 20 mobil göç noktası kuruldu, şu an 38 tane mobil göç noktamız var. İstanbul’da kurulan mobil göç noktalarında tercüman ve göç uzmanlarından oluşan toplam 108 personel görevlendirildi. Ayrıca sahada görev yapan kolluk personeline yabancıların yasal kalışlarına imkân sağlayan belgelerle ilgili eğitim verildiğini ve rehber doküman ve uygulama talimatının hazırlanıp dağıtıldığını da ifade etmiştim.

İstanbul modelinin işlerliği konusunda duyduğumuz memnuniyetle Bakanlığımızın, Sayın Bakanımızın talimatlarıyla 1 Ekim itibarıyla Adana, Ankara, Bursa ve İzmir illerimizde de mobil göç noktalarını kurduk. Aynı uygulama 1 Kasım itibarıyla tüm büyükşehirlerimizde, 1 Aralık itibarıyla da tüm Türkiye’de hayata geçirilecektir.

Değerli vekillerim, sizlere detaylarını arz etmiş olduğum İstanbul modeli operasyonları ve alınan tedbirler neticesinde yakalanan düzensiz göçmen sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Operasyonlar hız kesmeden devam etmekle birlikte tüm Türkiye’de de yakalanan düzensiz göçmen sayısı artmaya devam etmektedir. 1 Haziran itibarıyla yakalama sayılarında dikkate değer artış yaşanmış olup haziran ayında 19.189, temmuz ayında 26.850, ağustos ayında 28.016 ve son olarak 28 Eylül itibarıyla 31.272 düzensiz göçmen yakalanmıştır. 1 Hazirandan 28 Eylül 2023’e kadar 45.454 düzensiz göçmen sınır dışı edilmiş, kalan düzensiz göçmenlerin de sınır dışı işlemleri devam etmektedir.

Ülkemize güney ve doğu sınırlarımızdan illegal girişler ve batı sınırlarımızdan illegal çıkış girişimleri de göz önünde bulundurulduğunda düzensiz göçle mücadelemizde en önemli unsurun göçmen kaçakçılığıyla mücadele olduğunu değerlendirmekteyiz. Sayın Bakanımızın talimatlarıyla yoğunlaştırılan faaliyetler çerçevesinde, göçmen kaçakçılığıyla mücadele alanında son derece önemli operasyonlar ve son derece önemli faaliyetler kolluk birimlerimiz tarafından yürütülmektedir. 2023 yılında kolluk birimlerimizce gerçekleştirilen operasyonlarda 6.786 göçmen kaçakçısı yakalanmış ve adli işleme tabi tutulmuştur.

Müsaadenizle, uluslararası koruma ve geçici korumaya ilişkin de sizlere kısa bir tanımlama ve rakamları arz etmek istiyorum. Uluslararası koruma kavramlarına baktığımızda, bireyin veya grubun iradesine yönelik bir zorlayıcılık, göçe mecbur kalma durumu söz konusudur. Bu zorunluluk kapsamında, 1948 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde “Zulüm altındaki herkesin başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.” şeklinde bir düzenleme yapıldığını ifade edebiliriz. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde insan hakkı olarak tanımlanmasına rağmen devletlerin bu çerçevede yasal düzenlemeler yaptıklarını da söylemek mümkündür. Bir uluslararası sözleşme kapsamında, 1951 Cenevre Sözleşmesi olarak da bilinen, mültecilerin hukuki durumuna ilişkin sözleşmenin, hukuki statüsüne ilişkin sözleşmenin ve bu sözleşmeye ek olarak 1967 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Protokol yani New York Protokolü olarak bilinen protokolün 2 ana uluslararası belge olduğunu söylemek de mümkün. Günümüzde sözleşme ya da protokole taraf toplamda 149 ülke bulunmakta ve ülkemiz de 1961 yılında sözleşmeyi, 1968 yılında ise protokolü kabul etmiştir diyebiliriz. Ülkemiz, sözleşmenin sağladığı takdir hakkını kullanarak sözleşmeye coğrafi kısıtlamayla taraf olmuştur. Bu kapsamda, coğrafi kısıtlama, mülteci, şartlı mülteci kriterleri aynı olup uluslararası koruma talep eden başvuru sahipleri hakkında, nereden geldiğine, nereden hangi olaylar sebebiyle geldiğine bakılarak bir coğrafi kısıtlamayla davranılmakta. Avrupa’da meydana gelen olaylardan dolayı Türkiye’ye gelen ve uluslararası koruma başvurusunda bulunanlarla alakalı verilecek statü “mülteci” ama Avrupa dışında meydana gelen olaylardan dolayı ülkemize gelenlere de kriterleri taşımaları hâlinde 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na göre verilecek statü bu coğrafi kısıtlamadan dolayı “şartlı mülteci” olarak adlandırılmakta ve tanımlanmaktadır. Türkiye, bu çerçevede, mevzuatını, yasal anlamda 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin hükümleri çerçevesindeki ulusal iltica, millî iltica sistemine ilişkin hükümlerini 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’yla kanun seviyesinde mevzuat olarak kazanmıştır. Vatandaş olduğu veya ikamet ettiği ülkede koruma sağlanamayan, bilhassa ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşü nedeniyle zulüm görmekten korkarak ya da menşei ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacaklarla alakalı 1951 Cenevre Sözleşmesi’nin bu tanımını ifade edebileceğimiz hususlar, ikisi açısından da -mülteci ve şartlı mülteci açısından da- benzer hükümler taşımakla birlikte, dediğim gibi, birinde Avrupa’da meydana gelen olaylardan dolayı “mülteci”, öbüründe “şartlı mülteci” hukuki tanımlaması içerisinde devam edebiliriz.

Geçici korumayı da müsaade ederseniz tanım olarak da ifade edeyim. Geçici koruma da uluslararası hukuk anlamında kendi tanımlamasını ve yerini bulan bir kavramdır. Bu kavram çerçevesinde de Türkiye'nin zaten kendine 2011 yılında yönelen kitlesel akımla alakalı sağlamış olduğu geçici korumayla alakalı, mevzuat anlamında, 6458 sayılı Kanun'da bir hüküm, bir madde var, o maddeyle geçici korumanın hangi şartlar içerisinde olacağı ve nasıl sağlanacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Geçici koruma, kitlesel akım durumunda acil müdahale yöntemi olarak uygulanmak üzere aslında şekillenmiştir. Bu çerçevede, dediğim gibi, dünyada 1979, 1980, 1981 tarihli Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kararlarında ifadesi geçen bu kitlesel akım durumlarında sağlanan korumanın, uluslararası korumanın tanımı olarak ifade edilebilir. Kitlesel olarak sınırlarımıza gelen -kanundaki tanımını ifade edebilirim- veya sınırlarımızı geçen yabancıların sayısı, çokluğu dikkate alındığında haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemleri yapılamayacağından kişilere bu geçici korumayla ilgili çerçevede değerlendirme yapılmaktadır.

Yıllar itibarıyla sayılara bakacak olursak, uluslararası koruma başvurusu sayılarına göz attığımızda, yoğun göç akımlarının yaşandığı 2015 yılı itibarıyla artış gösterdiği, 2018 yılından itibaren ise önemli düzeyde düşüş gösterdiği ifade edilebilir. Diğer yıllarda da uyumlu olacak şekilde, Afganistan'dan uluslararası koruma talep edenlerin sayısının yüksek olduğu, uluslararası koruma başvurularında bir artış olduğu... Onun da rakamları ekranda görülmektedir.

Geçici korumayla alakalı olarak da -daha önce de ifade ettiğim üzere- ülkemizde hâlihazırda geçici koruma kapsamında 3 milyon 279 bin 152 Suriye uyruklu yabancıların bulunduğu ifade edilebilir. Geçici koruma uygulamasının başladığı günden bu yana kayıt işlemleri devam ederken gönüllü geri dönüş, üçüncü bir ülkeye çıkış gibi birtakım sebeplerle geçici koruma bireysel olarak sonlanmakta ve bu anlamda özellikle gönüllü geri dönüşle beraber sayıların bir azalma eğilimi içerisinde olduğu ifade edilebilir.

Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı Operasyonları yani Suriye'nin kuzeyinde oluşturduğumuz güvenli bölgeler vesilesiyle burada önemli çalışmalar yapıldığını da ifade edebiliriz. Zaten bu güvenli bölgelerin varlığı Suriye'ye gönüllü geri dönüşle alakalı; geçici koruma altındaki Suriyelilerin bu imkânı kullanmaya başladıkları ve bu konuyla alakalı bir tutum içerisinde oldukları da ifade edilebilir.

Sınırlarımızın ötesinde, tüm kurumlarımızın iş birliğiyle, bakanlıklarımızın, kurumlarımızın iş birliğiyle yeni okulların inşa edildiği, hasarlı okulların onarıldığı, yapılan hastaneler, sağlık merkezleri, acil sağlık istasyonları, mobil sağlık araçları ve benzeri uygulamaların yanı sıra 100 bin olarak hedeflenen ve hâlihazırda 107 bin olarak inşa edilen briket evin de tamamlandığı söylenebilir. Bu çalışmalar neticesinde sınırlarımızın hemen ötesinde bekleyen potansiyel bir göçün de orada tutulabildiğini çok rahatlıkla ifade edebiliriz. Bahsetmiş olduğum faaliyetler çerçevesinde Suriye'nin kuzeyine şu ana kadar 583.618 Suriyelinin gönüllü geri dönüş yaptığını ifade etmek isterim. Tabii, Sayın Cumhurbaşkanımızın hedef olarak göstermiş olduğu 1 milyon Suriyelinin gönüllü, güvenli ve onurlu geri dönüşlerine ilişkin çalışmalarımızın da bu çerçevede hem ayrıntılandırılmakta olduğunu hem de faaliyetlerin daha da yoğunlaştırılmasıyla alakalı çalışmaların devam ettiğini arz etmek istiyorum.

Müsaadenizle uyum konusundaki faaliyetlere kısaca değinmek istiyorum. Tabii, genel olarak uyum, sebebi fark etmeksizin başka bir ülkeye göç eden birey veya grupların o ülkenin toplumuyla, kültürüyle, resmî kurumlarıyla kurulan ilişkisi, yakınlığı, aidiyeti ve benimsemesiyle ilişkili bir kavram olarak ifade edilebilir. Bu çerçevede de Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda uyum maddesi bulunmaktadır; uyum maddesinde de uyum faaliyetlerinin hangi çerçevede gerçekleştirileceğine ve bu faaliyetlerin nasıl yapılacağına ilişkin ayrıntılar mevcuttur. Uyum kapsamındaki hizmetler, tabii, geniş bir yelpazeyi kapsamakla birlikte, birçok birimi ilgilendiren hususlar da bulunmaktadır.

Tabii, uyum faaliyetleri açısından yaptığımız... Kısaca ifade edebilirim ki kurulan Yabancılar İletişim Merkezi -157- bunun en önemli parçalarından biridir. Bu merkez vasıtasıyla 20 milyon 210 bin 906 çağrı alınmış ve bugüne kadar Ege Denizi'nde saha güvenlik birimlerimiz tarafından son anda boğulmaktan kurtarılan 15 binden fazla hayatın olduğunu da çok rahatlıkla ifade edebiliriz. Sosyal uyum ve yaşam eğitimi aracılığıyla da birtakım faaliyetler düzenlenmiştir; kaldı ki göç danışma merkezleri aracılığıyla da uyuma ilişkin bazı faaliyetler düzenlenmiş olup 81 il ve 7 havalimanında da 115 adet göç “kiosk” cihazları kurulduğu ifade edilebilir.

Sayın vekillerim, 157 Yabancılar İletişim Merkezi tabii Başkanlığımızın en önemli bileşenlerinden biri olarak ifade edilebilir demiştik. Merkezimizi İstanbul operasyonları sırasında kolluk birimlerimizin de istifadesine sunduk. Çeşitli bakanlıklarımıza, çeşitli birimlerimize, ihtiyaç duyulması hâlinde, bu Yabancılar İletişim Merkezimizden istifade edecek şekilde birtakım faaliyetler içerisinde bulunduğumuzu da sizlere arz etmek istiyorum.

Bu merkezimizde Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça olmak üzere farklı diller bulunmakla birlikte; Almancayı, Farsçayı daha sonradan ilave ettik. Toplamda Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça, Rusça, Almanca ve Peştuca olmak üzere yedi gün yirmi dört saat kesintisiz hizmet veren bu Yabancılar İletişim Merkezinin son derece amaca matuf olarak hizmet verdiği ifade edilebilir.

Yabancıların vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma gibi konularda sordukları tüm sorulara yanıt verebilen Yabancılar İletişim Merkezi; insan ticareti mağdurlarının tespitine, göçmen kaçakçılığı mağdurlarının, yabancıların denizde kurtarılma operasyonlarına yönelik ihbar ve yardım hattı olarak da yedi gün yirmi dört saat hizmet verebilmektedir.

Ben uygun görürseniz sorularınıza vakit ayırabilmek açısından sunumu bu şekilde sonlandırmak istiyorum.

Bizleri davet ettiğiniz için, bizleri dinlediğiniz için tekrar minnet ve şükranlarımı arz ediyorum Sayın Komisyonumuza.

Teşekkür ediyorum ve arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Milletvekili arkadaşlarımızın hem görüşleri hem de soruları varsa alalım, daha sonra da sizden cevapları alırız.

Buyurun; kendinizi de tanıtarak tanışmış olalım, ilk toplantımız.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Yeşil Sol Parti Milletvekiliyim.

Teşekkür ederim sunumunuz için.

Sayın Başkan, bu veriler bizimle paylaşılacak mı, bugün yapılan sunum?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Biz sunumu Başkanımızdan istiyoruz. Zaten tam tutanak tutuluyor, onu da ifade edelim; zaten tutanaklar da var ama sunumları da istiyoruz.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Tamam, bunları da bizimle paylaşırsa çok iyi olur.

Kuşkusuz yani buna ilişkin görüşlerimizi daha sonra ayrıntılı bir şekilde ifade edeceğiz ama ilk etapta böyle gözüme çarpan bir şey oldu: Yabancılar İletişim Merkezinde birçok dilde, daha doğrusu, işte dışarıdan gelen göçmenlerin kendilerini ifade etmesini sağlamak açısından birçok dilde olanak sağlandığı hâlde işte federal Kürdistan bölgesinden, Suriye'den, İran'dan gelen çok sayıda Kürt Türkçeyi bilmiyor; onlar için de Kürtçeyle ilgili bir girişiminiz olacak mı? Sadece, şimdilik dikkatimi çektiği için bunu sormak istedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Teşekkür ederiz.

Var mı arkadaşlar sizin sorunuz, değerlendirmeniz?

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bizim var, soru da var da...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Öncelikle hoş geldiniz.

Ben Bursa Milletvekili Selçuk Türkoğlu.

Sayın Başkan, değerli müdürlerim; gayretli çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Birkaç tane sorum var.

Ben geçmişte kamuda çalıştım, sendikacılık da yaptım. Hususen de gelmeden önce Van’da da ziyaret etmişim Göç İdaresini, kurumlarınıza da bir ziyarette bulunmuştum, onlarla alakalı da birkaç sorum var.

Şunu da söyleyeyim de en başında: Bu yeni heyetinizle birlikte gerçekten ciddi bir umut da oluştu, onu da teslim etmek isterim. İnşallah başarılı olursunuz; olun diye biz de hem yardımcı hem duacı olacağız.

Efendim, şimdi iki şeyle başlamak istiyorum; birincisi: Tabii, AK PARTİ iktidarının göç politikasıyla alakalı seçimden önce ayrı bir söylemi, seçimden sonra ayrı bir söylemi; yurt dışına çıktığında Sayın Cumhurbaşkanının ayrı söylemleri çok fazla olduğu için bu konuda bir istikrar göremiyoruz.

Ben birkaç soru soracağım ve totalde, son tahlilde -tabii, herhâlde bu sorunun muhatabı biraz daha bu taraf olacak- memleketimizdeki bu kadar sığınmacıyla alakalı çalışma, beklenti, hedefin ne olduğunu öğrenmek istiyorum ben önce. Nedir yani hedefimiz? Beş yıl sonra memlekette bulunan sığınmacılarla ilgili iktidar bize şunu söyleyebilecek mi: “Güvenli bir şekilde, herkes kendi vatanında, memleketinde sulh, selamet içerisinde yaşasın ve biz bu hedefe kilitleneceğiz. Bu hedefe kilitlenmek için örneğin, hiç kimseye hiçbir şekilde vatandaşlık vermeyeceğiz, zorlaştıracamız -zorunlu hâller hariç- ve herkes kendi yurdunda mutlu olsun.” Çünkü memleketin demografik yapısını bozacak seviyeye ulaştı, ciddi manada toplumda tepkiler var, sıkıntılar var, ağır bir endişe var. Hatta anketler yapılıyor, bu anketlerde ne görüyoruz biliyor musunuz? Hani önceden sorarlardı: “Ülkenin sizce en büyük problemi ne?” diye. Biz de alanda gezerken bunları çok soruyorduk. Ülkenin en önemli iki sorununun biri ekonomi, bazen ekonominin de önüne geçen sığınmacı sorunuyla ilgili ciddi manada bir endişe taşıyor vatandaşlarımız artık.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Soru daha çok bürokrasiden bize gibi.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamam, işte, dediniz ya...

Şimdi, öncelikle sınır güvenliğiyle ilgili bir şeyi söylemek istiyorum. Doğru yani sorunun ana başlangıç yeri sınır güvenliği. Hudut namustur ve buna sahip çıkmak lazım; bu konuda endişemiz var. Niye var? Madem bu sınırlar bu kadar güvenli... Yani artık resmî rakamların da kabul ettiği kadar bu konuda da ciddi bir uyuşmazlık var. İşte “5 milyon civarında.” dediniz. Sayın Cumhurbaşkanı da en son Birleşmiş Milletlere gittiğinde “5 milyon” dedi ama -7 milyon, 8-10 milyon, hani 13’e kadar ama- 10 milyon civarında olduğuna dair ciddi manada bir kanaat var. Bizim de o... Mesela, Bursa’da her ne kadar Valilik “189 bin” diye açıklasa da beş yıl önce de “189 bin” diyordu, Türk nüfusuna göre bu misafirlerimizin doğum oranları neredeyse bizim 3,5-4 katımız; hâlâ aynı rakam. 230-250 bin civarında olduğunu söylüyoruz ve ilginçtir, hep göreceli söyleniyor yani “civarında” “bu civarda” diye.

Şimdi, ben, bu sınır güvenliğiyle ilgili bir şeyi tekraren hem de bu vesileyle söyleyeyim. Sınırların güvensiz olduğuyla alakalı, gittik, yerinde... Yaz tatilinde -biliyorsunuz, Meclis tatile girer ama vekiller tatile girmez- Van’a gittim, Van’da arkadaşlarımızla beş gün kaldım; Özalp, Saray, Başkale ilçelerinde, sınır ilçelerinde dolaştım. Hasılı, özellikle Saray’ın o Tulgalı köyünün üst taraflarında da

sınır güvenliğini olmadığını... Bizzat yürüyerek, İran sınırına geçerek, sonra orada bir video çekip tekraren yürüyerek döndüm; hiçbir müdahaleye, hiçbir uyarıya, hiçbir şeye de rastlamadım. Bunu da kamuoyuyla paylaştık. Meramımız şuydu: Bizim sınır güvenliğimiz falan yok. Gerçekten yok.

Şimdi, tabii, bir ton şey yaptılar bununla alakalı. Özellikle o Dezenformasyonla Mücadele Merkezi yalanlamaya kalktı bizi ama bir belge de koyamadı. Biz yeniledik videolarımızı, fotoğraflarımızı; biz geçtik kardeşim. Ve ben bundan rahatsızım, ben de bu memleketin evladıyım ve sınırlarımızın güvende olmasını istiyorum ama güvende değil Sayın Başkan. Bunu da gittik ve gösterdik. Yetinmedik; işte Balıkesir Milletvekilimiz Sayın Turhan Çömez'le -örneğin yine bunu kamuoyu gündemine getirmek adına bu çalışma hayatıyla ilgili de bir sunum almak lazım belki- Marmara Adası'na gittik. Marmara Adası mermer merkezi 70-80 tane büyük mermer fabrikası ve ocakları var ve burada çalışanların kahir ekseriyeti -sayın başkanların bahsettiği- hiçbir resmî belgeleri olmayan kaçak Suriyelilerden oluşuyor; hepsi bunu bize anlattı, videolarını yayınladık. Örneğin, Suriyeliler ağırlıklı olarak orada var, Afgan da var ama Suriyeli daha çok. Sayın Başkan, dediler ki: "Yani yedi buçukta Suriye'desin, sekizde Türkiye'de." Bunların hepsiyle konuştuk, hatta "Gidip gelebiliyor musunuz Suriye'ye?" dedik. Bakın, bu başka bir sıkıntı; mevzuyla zorunlu göçün, savaştan kaçmanın, iç çatışmadan kaçmanın dışına taşıyan, zorunluluktan başka sanki bir projeye evrildiğini gösteren başka bir söylem daha var. "Efendim, gidebiliyoruz." dedi, "Öncesine göre daha zor artık." deyince biz de sandık herhâlde tedbir alıyorlar giriş çıkışta. Alakası yok, "Şimdi daha pahalı, o yüzden gitmek istemiyoruz. Önceden 500 dolara geliyorduk -bunların hepsi var, videoları var, bunlar Suriyeli- şimdi 2.500 dolar. Tabii, gidip gelmek maliyetli, maliyetli olduğu için de çok gidip gelmiyoruz ama istediğimiz zaman gider geliriz." dedi. "İstedüğümüz zaman..." Bunu bütün hepsi kabul ediyor, hiçbirisinin belgesi yok, hiçbirisi bir sosyal güvence altında değil.

Bakın, döndük işverenlere. İşverenlerle oturduk yani oradaki fabrikaların sahipleriyle. Vatandaş yani işverenlerimiz diyor ki: "Kardeşim, buna bir statü bağlasınlar, sigortasız çalıştırmaktan ben de rahatsızım -tabii, burası göreceli- çünkü bir iş kazası oluyor, mecburen kendimizi ihbar etmiş oluyoruz ya da gidiyoruz özel hastanelere ya da merdiven altına, vatandaşı tedavi ettirmeye çalışıyoruz." Bu fiilî bir durum ve çalışanların büyük çoğunluğu... İşte, adres veriyoruz. Ben Bursa Milletvekiliyim, Bursa'da da sektörler el değiştiriyor. Bu da ayrı bir sorun, daha büyük bir sorun. O nedenle, bize, millete açık, net bir şekilde, bu hedefin mutlaka konması lazım. "Tamam, kardeşim yani bu ülkenin demografik yapısı değişmeye başladı..."

İşte, okul örneklerini eğitim öğretiminin başında gördük; sınıfa giriyoruz, 40 kişilik sınıfta 5 Türk vatandaşı var, diğerlerinin hepsi sığınmacı. Bir de orada bir şeyi gözden geçiriyorlar. Ben öğretmenim, yıllarca da eğitimde sendikacılık yaptım. Eğitim çağında -bunu da bir soru olarak kabul ederseniz efendim- olan mültecilerin çağ nüfusunun tamamının eğitim kurumlarında olmadığını, hatta bunun yüzde 50'ler civarında olduğunu söylüyorum. Yani eğitim çağı nüfusu belli; işte diyelim 6 yaş ile 16 yaş, 17 yaş. Bunun ne kadarı okulda? Kimsenin entegre olmaya niyeti de yok; kendi gettolarını oluşturmuşlar, kendi yaşam alanlarını oluşturmuşlar, kendi ticari alanlarını oluşturmuşlar yani Suriye ekmeğini alıyor adam, Suriye'den gelen çayları alıyor, o gıdaları alıyor. Bursa'nın mesela en köklü mahallesi Çarşamba; bütün Bursa biliyor Şam. Hatta biz diyoruz ki: "Perşembe'nin gelişi Çarşamba'dan belli." Yavuz Selim Mahallesi, o da aynı. Bu, bu anlamda devasa bir sorun.

Yani birkaç soruyu size direkt sormak istiyorum. Bir de tarifi yaparken şöyle yapmak lazım... Tabii, bu sayıları İsviçreli bilim adamları netleştiremedi, hâlâ araştırılıyor, herkes ayrı söylüyor da -buraya gelirken saydım; Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği nüfus sıralamasında -Sayın Başkanın verdiği rakamı, Göç İdaresinin verdiği rakamı net kabul edersek- 193 ülkenin 120'sinin nüfusundan

daha fazla bizde sığınmacı var. Dünyanın hangi ülkesinde var böyle bir durum, hangisinde var? Eğer bizim iddia ettiğimiz 10 milyon üzeri rakam olursa bu 150'ye çıkıyor, 150 ülkeden daha kalabalık, 150 ülke nüfusundan daha kalabalık bizde.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – 1 Türkiye var, başka Türkiye yok ki ya.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Efendim?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Yani dünya üzerinde 1 Türkiye var, başka Türkiye olsa o nüfuslar orada da olurdu ama Türkiye 1 tane yani dolayısıyla, Türkiye’de ve burada...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tabii, işte, 1 tane Türkiye var, o da kalmasin diye uğraşılıyor anlaşılan.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Dünyada...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamamlayayım; efendim, ben söyleyeyim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şeyi söyleyeyim ben: Yurt dışındaki Türklerin sayısı, dünyadaki 40’ıncı ülke olup...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yani Allah muhafaza... Yani bizim özellikle Avrupa’daki, Avrupa veya dünyaya yayılmış, kendi rızalarıyla çalışmak için, vesaire için gitmiş insanlarla bunları karıştırırsak... Yani aynı kefeye bile koymamak lazım.

Şimdi, öncelikle bir şey sorayım, özel bir konudan sorayım Sayın Başkanım. Şimdi, bizim bu konuyla alakalı “Millî Göç Doktrini” diye bir hazırlığımız var -İYİ Parti böyle çalışıyor bayağı, Sayın Tolga Akalın- güzel çalışmalar, onu da uzun uzun anlatmayayım. Bursa’da bölge toplantıları yaparak bu konuyu kamuoyunun ve milletin gündemine taşıyalım diye uğraşıyoruz. Bursa’da program yaptık efendim. Bursa’da programı yaparken Göç İdaresi Başkanlığını da ziyaret edelim dedik yani hem biraz bilgi almak hem de kendi kanaatlerimizi, Bursa’dan, STK’lerden, muhtarlardan, iş çevrelerinden duyduklarımızı da paylaşalım diye. Bursa İl Göç İdaresi Başkanı Recep Batu’yu sekreterliğimiz aradı, randevu talep etti. Bursa Milletvekili, aynı zamanda bu Komisyonun üyesiyim ben, İnsan Hakları Komisyonu üyesiyim. İl Başkanımız ve Genel Başkan Yardımcımız Tolga Bey için randevu verilmedi bize. Randevu verilmeyince ben aradım Sayın İl Müdürünüzü, dedim ki: Recep Bey, ya, biz böyle bir ziyaret yapacağız yani ben milletvekiliyim, birisi İl Başkanımız, konu bu konu, bu konunun muhatabı... Sadece bilgi alışı ve bir nezaket ziyareti, görevinizde de başarılar dileyeceğiz. “Siyasilere randevu vermiyoruz.” dedi; bana dedi, şimdi ben bire biri anlatıyorum. Arkadaşlarımızla bir baktık ama Beyefendi Osmangazi AK PARTİ İlçe Başkanını makamında ziyaret etmiş, bilgiler vermiş, bu da Ufuk Çömez’in sosyal medyasında var yani fotoğrafları size de verebilirim. AK PARTİ milletvekillerini kabul etmiş, Göç İdaresinin Bursa resmî sayfasında da yayınlamış, onlara da bilgi vermiş. Bürokratlarıyla yani ildeki bürokratlarla AK PARTİ İl Başkanlığına gidip brifing de vermiş. Bak, ben buna özünde karşı değilim, siyasi partilere versinler, e, bize de versinler. Recep Batu böyle yaptı efendim. Hâlen, en son konuşmamızda kendisine dedim ki: Beyefendi, Müdürüm, e, buralara vermişsiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Konuyu anladık Sayın Vekilim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ama başka bir şey diyeceğim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bursa’ya gideceğiz, böyle olmaz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Hayır, vermişsiniz, bize de verin. “Ben size döneceğim, Başkanlığın iznine tabi siyasilere kabul etmek.” dedi ve dönmedi hâlâ, üzerinden de işte yirmi gün geçti. Ya, böyle bir şey olmaz, olmamalı yani. Bunu da buradan belirtiyim.

İkincisi: Siz aslında kısmen açıkladınız, sunumu da alacağız. Son on iki yılda vatandaş yapılan toplam sığınmacı sayısı bilgisi var mı sizde efendim? Bunu sormak istiyoruz. Türkiye’de son on yılda kaç adet... İşte, bu kaçak göçmen yakalama rakamlarını verdiniz, sunumu alınca alacağım.

Bir de Türkiye’de doğan geçici koruma kapsamındaki sığınmacı bebek sayısı kaçtır? Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli sığınmacıların sayısına Türkiye’de doğan bebekler dâhil edilmekte midir? Yani sınırdan mı gelmesi lazım, burada doğduğu zaman pozisyon ne oluyor? Ülkemizde son on yılda kaç yabancı mülk edinmiştir?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir kısmı şöyle: Göç İdaresi cevaplamayabilir ama bunlar için uygun kurumları da çağırırız.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yani kendileriyle ilgili olanları cevaplarlar. Sorularımı tamamlarsam...

Mülk edinme yoluyla vatandaşlık alan Suriyeli veya Afgan sığınmacı var mıdır, sayıları kaçtır? Son on yılda bölgelere göre sığınmacılara satılan arazilerin toplam büyüklüğü ne kadardır?

Şunu merak ediyoruz: Ülkemize geldikten sonra vatandaşlık statüsü kazanarak bir önceki seçimde oy kullanan Suriyeli sayısı kaçtır? Yani vatandaşların hepsi kullanmıştır herhâlde.

Suriyeli sığınmacıların ülkemizde açtığı toplam işletme sayısı kaçtır?

Avrupa Birliğinden kaç sığınmacı Türkiye’ye iade edilmiştir?

Doğu sınırlarımızdaki ülkelerle geri gönderme anlaşması var mıdır?

Tekraren yakalanan dediğimiz yani “deport” edildiği hâlde yeniden yakalananlarla ilgili de bir istatistik öğrenebilir miyiz? Mesela, ben Van’a gittiğimde, işte, Afganlardan özellikle 2’nci, 3’üncü kez, 4’üncü kez yakalananlar olduğunu söylemişlerdi.

Ülkemizde Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalışan doktor, hemşire, sağlık görevlisi, geçici koruma kapsamındaki sağlık çalışanı ne kadardır?

Azalttım efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Daha çok toplantı yapacağız da.

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Bir yılın çalışma programını çıkarmış.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Hemen tamamlıyorum Başkanım.

Vatandaşlık verilen sığınmacılardan kaç kişi için INTERPOL ya da uyuğu olduğu ülkelerden yakalama iade talebi gelmiştir?

Türk vatandaşı yapılan sığınmacılardan kamuda memur, işçi olarak çalışan sayısı kaçtır?

Uyuşturucu ve benzeri suçlardan tutuklanan, işlem gören sığınmacı sayısı kaçtır?

Bir de özel bir soru sormak istiyorum: Şimdi...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Son soru ama artık.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamam ya, azalttım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yalnız cevaplarlarsa Sayın Vekilim...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yani cevaplayabilirler, belki sonra yazılı gönderirler.

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Hepsini yazılı olarak alıp zamanı daha iyi kullanmak adına...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Eski Genel Müdür Gökçe Ok’la ilgili... Gökçe Ok’un son durumu nedir? Yani bir hukuki işlem var mı, onunla ilgili bir soruşturma var mı, onu da öğrenmek isterim. Detayını şimdi uzun uzun anlatmayayım.

Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Efendim, müsaadenizle...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Çok özür diliyorum.

Sayın Başkan, bu kadar uzayacağını tahmin etmiyordum, sadece sunum olacağını söylediniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben de düşünmüyordum da.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Konuşmam var, şimdi gitmem gerekiyor izninizle. Kusura bakmayın.

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Estağfurullah, ne demek.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ya, bu arada siz girişte dediniz ya: “Kürtçe bilen de var mı?” Kürtleri yabancı kabul etmediğimiz için gerek yok yani.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Şöyle: Gerek var yani İran’dan gelen, Suriye’den gelen, Irak’tan gelen Kürtler Türkçe bilmiyor ki onlar başka ülkelerin vatandaşı.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Daha ziyade, Suriyeli, Afgan, Paki...

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Dolayısıyla yani onlara da kendilerini ifade etme olanağını tanımak gerekiyor.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Biliyorlar, ben gittim gördüm ya, biliyorlar hepsi ya; endişe etmeyin.

SERHAT EREN (Diyarbakır) – Yani Kürtçeye olan yaklaşımınızı ben çok doğru bulmadım. Daha sonra detaylı konuşuruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Neyse tamam, bunları da konuşacağız Sayın Vekilim.

Buyurun.

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Ben Cumhuriyet Halk Partisi Hatay Milletvekili Avukat Servet Mullaoğlu.

Özellikle göçün çok yoğun yaşandığı Hatay ilinde yaşıyoruz. Şunu çok merak ediyorum: Menşesi yani göçün kaynağı olan Suriye ülkesiyle, gelen göçmenlerin geri gönderilmesi konusunda Suriye devletiyle herhangi bir görüşme yapıldı mı? Kısa bir süre önce Suriye devleti bütün vatandaşlarına çağrıda bulundu; bu çağrıya kaç kişi cevap vermiştir? Hükûmetimiz olarak, biz devlet olarak onların geri gönderilmesi konusunda neler yapıyoruz, onu merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, soru var mı arkadaşlar?

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Cevaplarsanız...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, ben şimdi, tabii, şöyle yapayım: Sayın Vekilimiz siyasi konulara da girdi. Tabii, bir sığınmacılık istenmiyor, başa gelen bir konu ve bunun toplumda bir tedirginlik yarattığının farkındayız.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bu ülke açık ülke hâline getirilince...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, tedirginlik oluyor. Biz de zaten bu konuyu nasıl çözeriz, insani ve hukuki olarak nasıl çözeriz, bunun derindeyiz ama şunu bilmek lazım: Kaynak ülkelerdeki sorunları çözmediğimiz sürece bu problem devam ediyor. Bu kırıma yalnızca Suriye’de değil; bakın, Afganistan’da var, Orta Afrika coğrafyasında var. Şimdi Amerika’nın çok konuştuğu bir konu var yani Biden de Trump da konuşuyor, işte Orta Amerika’dan Kuzey Amerika’ya doğru ciddi bir göç var. Mesele, kaynak ülkedeki sorunlar; kaynak ülkedeki sorunlar bugün çatışma, başka gün açlık ama yarın -çok konuştuğumuz bir şey var- iklim mesela, kuraklık yani kuraklık sonucu önümüzdeki otuz yıl içerisinde yaklaşık 200 milyon insanın da yer değiştireceği ifade ediliyor.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Önceden tedbirli olmak...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii, kaynak ülkede bu sorunları çözmek lazım yani kaynak ülkedeki çatışmayı durdurmada “Oraya insanları geri göndereceğiz.” demek ölüme göndermektir açıkçası, bunu fark etmek lazım. Mesele kaynak ülkedeki sorunları çözmek.

Mesela “güvenli bölge” kavramı Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu bir kavram. Ben sizin doktrininizi de politikanızı da okudum, sizin politikanız son kısmında diyor ki: “Yani bunlar olmazsa güvenli bölge büyütülecektir ve güvenli bölgeye Suriyeliler geri gönderilecektir.” Zaten biz bugün onu yapıyoruz. Mesela Cumhurbaşkanımızın her seferinde: “Ansızın gelebiliriz.” dediği şey nedir? Orada bir terör oluşumu var, o terör oluşumu ortadan kaldıktan sonra Suriyelilerin geri dönüşünü sağlamak. Fırat’ın doğusundan PKK’nın, PYD’nin, YPG’nin hâkim olduğu bölgeden Türkiye’ye veya farklı coğrafyalara göçen -birçoğu da Kürt asıllı, açık konuşalım- 600 binden fazla Suriyeli var; bakın, Fırat’ın doğusundan. Bunlar dönemiyor, hani orada iddia ediyorlar ya, sözde orada bir Kürt devleti var, Kürtler için kuruluyor filan ama oradan oranın Kürt vatandaşları kaçmış durumda, sığınmacı olmuş durumda, orada öyle bir zulüm var. Mesela orası temizlense belki 600 bin kişi daha oraya dönecek. Güvenli bölge oluşturulduğu için -biraz önce Başkanım biraz ifade etti ama- bildiğimiz bir şey var; 2,5 milyon insan orada durmuş durumda. Eğer bu güvenli bölge olmasaydı 2,5 milyon insan -evet, biz duvar çektik diyelim ki- Akdeniz üzerinden veya Afrika üzerinden, farklı bir coğrafyadan yaşamak için yola çıkmak zorundaydı. İşte, bu “güvenli bölge” kavramı Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu, aslında göç hukuku açısından koyduğu bir kavram, ona mesela kafa yormak lazım. Hani “Suriyelileri gönderelim.” diyorlar; eyvallah, gönderelim ama Suriyelilerin dönebileceği elverişli insani ortamı da sağlayıp hani onurlu, güvenli dönüşü sağlayalım. Sizin şeyde de bu var yani güvenli bölgenin genişletilmesi. Her ne kadar CHP güvenli bölgede yapacağımız askeri harekâtlara, buradaki tezkerelere geçen dönem olumsuz oy verse de ama bu bölgenin genişletilmesi mesela bu sorunun çözümü için önemli bir alan; kaynak ülkedeki sorun. Evet, bizdeki sorunla ilgili siz ifade ettiniz, gettolaşma sorunları var, iskânla ilgili politikalar üretilmeye çalışılıyor, işte “Mobilite dursun.” deniliyor, iller arasındaki geçişkenlik dursun isteniyor vesaire. Ama tabii en başta da söyledim, bu kavramları ve sayıları da çok karıştırmamak lazım. Yani biz bir Komisyon üyesiyiz, Başkanımız da ifade etti, 3 milyon 250 bin Suriyeli var Türkiye’de arkadaşlar, bunu kabul etmek zorundayız; bu, devletin resmî rakamları. Çünkü bir Suriyeli GöçNet’e girmediyse, parmak izini vermediyse, kayıt olmadıysa çocuğu okula gidemiyor, sosyal yardım alamıyor, dolmuşa binemiyor, otobüse binemiyor, hastaneye gidemiyor. Yani çok dolayısıyla...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Bunların aslında hepsi çalışıyor ya.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şöyle...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Cuma gününü de tatil yapmışlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Başkanım, bakın “çalışıyor” ayrı, kayıt dışı çalışmak ayrı, kayıt dışı yaşamak ayrı; ben sayı için ifade ediyorum.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Çalışıyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bunların tamamının kayıtları var, bunu demek istiyorum. Kendi yerlerinde değil. Zaten “İstanbul modeli” denilen şey nedir? Eğer bir Suriyeli kendi kayıt olduğu yerde yaşamıyorsa kendi yerine gönderilecek demektir zaten çalışma şu anda bunun üzerine başlatıldı, kendi illerine gitsinler diye. Ha, bunun da sakıncası var, oradaki insanlar başka yere gönderildiği zaman diyorlar ki: “Ya, biz burada bir hayat kurduk, bizi bir gecede götürmeyin.” İşte, bunu yönetmek mesela göç yönetimi.

Bir de yani düzensiz göç ile göçü lütfen hiç karıştırmayalım. Eyvallah, düzensiz göç mücadele edilmesi gereken, her egemen devletin mücadele etmesi gereken bir konu ama sığınmacı konusu insani bir konu. Ha, bir de ikamet konusu var biraz önce ifade edildi. Onlar tamamen parası pulu olan insanlar

-açık konuşalım- sağlık sigortasını kendisi karşılamış, turistik amaçla geliyor, bazısı sağlık turizmi amaçlı geliyor. Ben Antalyalıyım, güneşe doğru bir göç var. Diyor ki: “Ben ev alacağım, göçeceğim oraya.” Bunun içinde Almanlar var, İngilizler var, İskandinavlar var. Ha, bu da bir ekonomik kaynak bizim için. Bunların hepsinin birbirinden ayrılıp masaya yatırılması gerektiğini düşünüyorum.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Pardon, Hocam, Ukraynalılardan bahsetmediniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani Ukraynalılar da var tabii. Bu anlamda mesela Ukraynalılar da dünyada sığınmacı statüsünde, Avrupa’da şu anda 3 milyona yakın Ukraynalı sığınmacı olarak bulunuyor. Türkiye’de de belki aynı statüde bulunuyor, Genel Müdüre sorarız.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Hep Avrupa’ya gidiyorlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir de şunu söyleyeyim, yani sınır konusu şöyle: Tabii, düzensiz göçle mücadele sınırda başlıyor, sınır güvenliği çok önemli. Bir önceki Komisyon üyesi arkadaşlarımızla -daha önceki Komisyon’da çalıştı- biz de Van sınırına kadar gittik. Orada 3 bin metrede, kar altında, çamurda güvenlik kuvvetlerinin, Mehmetçik’in emeğini gördük. Yani orada ciddi bir çalışma var. Eyvallah, geçişler oluyordur, durdurulamıyordur; sınır çok büyük yani 2 bin kilometre var herhâlde bizim kara sınırımızın toplamı. 2 bin kilometrenin her metresine asker koymak çok büyük bir ciddi külfet olabilir ama orada büyük bir emeğin, orada büyük bir fedakârlığın olduğunu gördük. İnşallah, biz de beraberce, tekrar Komisyon olarak da...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – O mayınları kaldırmıyadınız...

AHMET GÖKHAN SARIÇAM (Kırklareli) – Sakın onu söylemeyin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani mayın kaldırmamak arkadaşlar, bakın, “mayını kaldırmamak” demek Akdeniz’de botlar patlatılıyor, ölüyorlar; öbür tarafta da “Mayına bassın, ölsün.” demek, bu. Buna başka bir çözüm bulalım, başka bir çözüm bulalım. Yani bu mayın konusu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Niye duvar örüyorsunuz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mayın ayrı bir şey, mayın “ölüm” demektir ama duvar “geçişe engel olmak” demektir.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Mayın olduğu için kimse gelmiyordu işte.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın Vekilim, ben siyasi konulara cevap vereyim, tabii, teknik konulara Sayın Başkan cevap verecektir ama Sayın Cumhurbaşkanımız ilk günden itibaren, dün ne dediyse bunu söylüyor. Ben size söylüyorum, diyorum ki ben: “Bizden yardım dileyenlere elimizden geldiği kadar yardım yaparız.” Bunun siyasete etkisi olduğunun farkındayız, farkındayız ama diyor ki: “Bu konuyu insani ve hukuki nasıl çözülecekse çözelim.” Bunun çabası içindeyiz. Bu konuda -en başta söyledim, tekrar söylüyorum- politikaları eleştirelim, politikalar üzerine yeni durumlar oluşturalım, burada hatta gerekirse politika önerileri oluşturalım. Yani biz bu Komisyonu onun için kurduk, bu sorun büyük bir sorun. Ben hatta -bu kendi şahsi görüşüm- şunu söylüyorum: “Göç konusu çözülecek bir sosyolojik konu değil, yönetilecek bir konu.” Yani göç öyle bir konu ki dünyada, hızlı bir hareketlenme var; biz bu konuda yönetelim, yönetmek için ne gerekiyorsa hep beraber yapalım, bunu partilerüstü bir görüş hâline getirelim yani tartışalım, yerinde yapalım.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – 28’inci Dönemin...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sonuçta da inşallah bir rapor hazırlayalım, diyelim ki: Bakın, şurada eksiklerimiz var, şunları da yapmamız gerekiyor; şunlar doğru -burada bürokrasiye destek verelim- hukuki olarak şu eksiklerimiz var, bunları yapalım. Hedefimiz bu, gerçekten burada...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yok, size bir şey demiyorum Başkanım, dinledik sizi.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sayın Başkanım, bunu anladım. Sadece desteklemek için söylüyorum; o zaman somutlaştıralım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii, tabii.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yani 28’inci Dönemin başında sayılırsız hâlâ. Örneğin, şunu diyebilecek miyiz: “28’inci Dönemin sonunda -bakın, kayıtlısından vazgeçtim- düzensiz sığınmacıların sayısını 2 milyon azaltacağız.” diye bir hedef koyalım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Düzensiz göçmenlerin sayısı bir kere 2 milyon yok, o ayrı bir muamma ama düzensiz göçmenle mücadele edeceğiz; şurada eksiklik var, şu politikalar alınmalıdır, diyeceğiz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Şu rakam azalacak mı, Sayın Başkanımın söylediği?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mesela, biz geçen dönem, düzensiz göçle mücadele konusunda bir rapor hazırladık.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Üç yıl sonra azalacak mı?

BAŞKAN ATAY USLU – Efendim, onu anlatacağım.

Bakın, yürütme organıyla, gittik, konuştuk, Van’a gitmiştik o zaman. Emniyet Müdürü dedi ki: “Efendim, bir yasa çıkardınız, yani düzensiz göçmenlerin, göçmen kaçakçılarının yakalanmasıyla alakalı ama biz tutuyoruz, yasada belli bir açıklık var, serbest bırakılıyor, tekrar yapıyor.” Ne yapacağınız dedik. “Bunu farklı bir suç kategorisine alırsanız, bunu ağırlaştırırsanız, bu konuda mücadelede bize destek verirsiniz.” dedi. Biz de geldik, burada Komisyon olarak bunu rapora yazdık geçen dönem ve daha sonra da Meclisimizde bununla ilgili bir kanun değişikliği yaptık ve cezayı ağırlaştırdık mesela. Geçmiş dönemde başka şeyler de yaptık, başka düzenlemeler de yaptık, hukuki düzenlemelere aittik oluşturduk burada ama çok dinamik bir süreç. O dinamik süreci yönetmek için hakikaten burada, hem CHP milletvekillerimiz hem MHP milletvekillerimiz geçen dönemden, farklı partiden, AK PARTİ milletvekillerimiz ciddi destekler verdiler ve bu süreci yönetme anlamında, hukuki mevzuat anlamında adımları da attık, inşallah atarız.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Veririz tabii. Yani bu konuda...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Arada çok siyasi olan konuları da bürokrat arkadaşlara sormamak lazım, biz size cevap veririz bu konuda, sorun yok.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Ayıklayamadım, sıradan okudum, yani hakkınızı helal edin.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şunu da söyleyeyim, dediniz ya hani: “Türkiye’de sığınmacı çok.” Mesela, arkadaşlar, şunu da söyleyeyim hemen, bende var.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Hangi ülkede daha çok, onu mu söyleyeceksiniz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yok.

Geçen hafta -farklı partilerden arkadaşlar vardı- Ürdün, Filistin ve İsrail’e gittik. Ürdün’deki ana konumuz göçmenler konusuydu. Oradaki bakanlara sorduk, dedik ki: “Sizde yaklaşık olarak kayıtlı 900 bin -onların ifadesi 1,5 milyon- civarında Suriyeli var. Bunların geri dönüşü için ne yapıyorsunuz? Ne kadarını gönderdiniz, gönderebiliyorsunuz?” Suriye’deki ilgili bakan dedi ki bize, hem Büyükelçimiz de teyit etti: “Biz Esad rejimiyle bire bir görüşüyoruz. 18’inci af çıktı; 18’inci, 19’uncu, 20’nci af çıktı. Biz bu afın her seferinde çağrı yapıyoruz. Son bir yılda gönderebildiğimiz Suriyeli sayısı 2.500.” Bakın, 2.500. “Gitmiyor.” dedi. Yani Esad rejimiyle görüşülüyor. Lübnan’la görüşme yaptık,

Lübnan'ın ilgili yetkilileri geldi. Lübnan çok daha ilginç bir şey söyledi, dedi ki: "Biz Esad'la ilk günden beri görüşüyoruz, hükûmetle görüşüyoruz. Bizde de 900 bin civarında Suriyeli var. Hatta biz kendi aramızda şöyle bir muvafakat yaptık: Listeyi gönderiyoruz Suriye'deki rejime, hükûmete; listeyi gönderdikten sonra onlar diyor ki: 'Şunlar siyasi suçlu sayılabilir, gelmesin. Onun dışındakiler gelebilir.' Bu garantiyi veriyorlar ama buna rağmen hiçbiri dönmüyor." Bakın, arkadaşlar, yani "Bizdekiler dönmüyor." diyorsunuz; Almanya'da 800 bin, İskandinav ülkelerinde 200 bin, Irak'ta 250 bin, Mısır'da 200 bin Suriyeli var, dönmüyor. Mesele, kaynak ülkedeki sorunun çözülmesi. Bu çözülsün zaten sorun kalmayacak. Hatta şöyle bir ifadede bulunayım: Suriye'deki sorunu çözdüğümüz gün, Suriye güvenli ülke olduğu gün Türkiye'deki Suriyeliler sığınmacı olmayacak ki normale dönecekler. Onlara diyeceğiz ki: "Kalacaksınız ikametle kalın, yoksa kendi ülkenize dönün." Mesele, o kaynak ülkedeki sorunu çözmek; mesele, Afganistan'daki sorunu çözmek; mesele, Sahra Altı Afrika'daki o sorunu çözmek. Çözmediğimiz sürece... Şimdi, İtalya her gün yeni önlem alıyor, gelen gemilere diyor ki: "Sivil gemileri kurtarmayacaksınız, kurtarırsanız limanlarıma yanaştırmam." Ama ona rağmen geçişler var, insanlar Akdeniz'de boğuluyor. Akdeniz bugün dünyanın en büyük mezarlığı hâline gelmiş, çocuklar ölüyor. Yani bu sorunun hakikaten insani ve hukuki olarak çözülmesi gerekiyor, kaynak ülke sorununu çözmemiz gerekiyor.

Buyurun Başkanım, ben de çok konuştum.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) — Başkanım, anladım da özür dilerim...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Karşılıklı konuşmayalım ama...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) — Hayır, hayır, iş şuna döndü: Yani kardeşim, Suriye'deki sorun bitmeden bu iş bitmez, Afganistan'daki sorun... Kardeşim, o zaman Suriye'yi bu hâle getirmeseydiniz derim ben de. Emevi Camisi'nde kılsaydık namazı böyle olmayacaktı derim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bakın, Sayın Vekilim, bu konu göç konusunun dışında tartışılacak bir konu, eyvallah, ona bir şey demiyorum. Geçen olimpiyatta sığınmacılar bir takım kurdu biliyorsunuz. Sığınmacılar, dünyadaki göçmenler bir ülke olsaydı herhâlde dünyanın 6'ncı veya 7'nci büyük ülkesi olurdu.

Buyurun Başkanım.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Sayın Başkanım, kıymetli vekillerimiz; müsaadenizle, bu düzensiz göçle mücadele alanında Sayın Cumhurbaşkanımızın konuşmalarındaki kararlılığı ve Sayın Bakanımızın konuşmalarındaki kararlılığı tekrar ifade etmek istiyorum.

Mobil göç noktaları vasıtasıyla İstanbul'da 19 Temmuzda başladığımız faaliyetimizin bu 4 vilayetimizde; İzmir, Bursa, Ankara ve Adana'da başladığını da bu hafta itibarıyla arz etmek istiyorum, tekrar üzerinde bir daha durmak istiyorum. Bu mobil göç noktalarına ilişkin araçları buralara gönderdik, buradaki faaliyetlerimizi başlattık. Düzensiz göçle mücadele alanında yani Türkiye'de yasal kalış hakkı olmayan, kalması da mümkün olmayan, kurallara uyarak kalmayan düzensiz göçmenlerle alakalı zaten ciddi bir çaba içerisindeyiz, kolluk birimlerimiz ve Göç İdaresi Başkanlığı olarak buralarla ilgili bir faaliyet yürütüyoruz. Kayıt ili bulunduğu il olmayan Suriyelilerle ilgili, sizlerin de bahsetmiş olduğu şekliyle, kendi kayıtlı oldukları vilayete dönmeleri noktasında kesin bir hususu kendilerine dile getiriyoruz, tebligatları yapıyoruz, bunlarla alakalı işlemleri de yürütüyoruz çünkü bahsedildiği üzere hem ülkemiz açısından, kamu düzeni ve güvenliği açısından hem de gerekli olan hizmetlerin alınması açısından kendi istedikleri yerde değil, kayıtlı oldukları vilayetlerde kalmaları konusunda gerekli çalışmalar da yürütülüyor.

1 Kasım itibarıyla bütün büyükşehirlerimizde, 30 tane büyükşehirimizde mobil göç noktalarımızın tamamıyla yani 155 tane araçla, kolluk birimlerimizle birlikte bu faaliyeti hem yasal kalış hakkı olmayan düzensiz göçmenler açısından hem de kayıt ili bulunduğu vilayet olmayan Suriyelilerin kayıt vilayetlerine gönderilmeleri açısından ciddi bir kararlılıkla yürütmeye devam edeceğimizi arz etmek istiyorum.

Tabii, düzensiz göçün kendisi öbür alanlardan... Yani düzenli göç, düzensiz göç; her alan birbirini etkiliyor. Geçici koruma, uluslararası koruma; bütün alanlar birbiriyle ilişkili. Ülkeye giriş, ülkeden çıkış kurallarına uyup uymamayla alakalı bir çalışma içerisinde olduğumuzu da ifade edeyim.

Sayın vekillerimizin ifade etmiş olduğu sorulardan bir kısmına müsaadenizle -diğer Bakanlıkları, diğer kamu kurum ve kuruluşlarını ilgilendirdiği için- onlara cevap vermeden geçmek istiyorum çünkü vatandaşlık sayılarını Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğümüz, çalışan ticarethane sayısını diğer Bakanlıklarımız vesaire, onlarla alakalı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Biz zaten onları çağıracağız.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Doğrudur Sayın Başkanım.

Tabii, Avrupa Birliğiyle Geri Kabul Anlaşması 2013 yılında imzalandı. Üçüncü ülke vatandaşları açısından bunun uygulanmadığını söyleyebiliriz, uygulanmıyor.

18 Mart Mutabakatı'yla alakalı olarak yürüten bir çalışmada da son derece sınırlı sayıda bir işlem olduğunu ve son yıllarda da bir geri alım olayının, geri alımla alakalı bir meselenin olmadığını da ifade edebilirim.

Milli Savunma Bakanlığımızın sınırlarda aldığı önlemlerle alakalı biz vaktimizin önemli...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Özür dilerim Başkanım. En son ben de... Mesela Suriye'yle, Irak'la ve İran'la geri kabul anlaşmamız var mı?

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS - Onları arz edeyim, geri kabul anlaşmalarını arz edeceğim efendim müsaadenizle.

Tabii, vaktimizin önemli bir bölümünü de -bizimle alakalı, düzensiz göçle alakalı- şeyde geçiriyoruz yani yakalamaların bol olduğu vilayetlerde ki bu doğu vilayetlerimizde yakalamalar son derece fazla; burayla alakalı sınır hattındaki piyadenin engellediği yasa dışı göçmen sayılarının nasıl olduğunu arz etmiştim. Kaldı ki onun arkasında jandarma birimlerimizin, onun arkasında emniyet birimlerimizin vilayetler anlamında katmanlı bir şekilde bu mücadeleyi son derece ciddi yürüttüklerini, ortada çok ciddi bir emek olduğunu gerek bu yürütülen duvar yapma faaliyetleri, elektrooptik kuleler, termal kameralar; Milli Savunma Bakanlığımız tarafından yürütülen bu faaliyetlerin de son derece önemli olduğunu, sınır hattında yapılan bu faaliyetlerin de rakamlarımıza yansımakta olduğunu, çok ciddi yansımakta olduğunu ülke içerisinde yakalanan yasa dışı göçmen profilinden de anlıyoruz.

Bu anlamda ciddi bir mücadele yürütüldüğünü ve bu mücadelenin de ülke içerisinde yani önce kaynağında başlayan, Türkiye'nin düzensiz göçle mücadelesi kaynağında başlayan, etkin sınır önlemleriyle devam eden, ülke içerisinde etkin yakalamayı ve sınır dışı süreçlerini içeren ve geri göndermeyi de beraberinde içeren dört katmanlı bir yaklaşımla ele alınan bir hadise olarak ortada duruyor. Bunlarla alakalı yürütülen faaliyetlerde de son derece önemli bir aşamaya geldiğimizi ve bunların ilerlemekte olduğunu, Avrupa Birliğinin tamamının yaptığından daha fazla yasa dışı göçmen geri gönderme işlemini de Göç İdaresi Başkanlığı olarak, Türkiye olarak da yürüttüğümüzü ve yürütmeye devam edeceğimizi de bu anlamda ifade etmek istiyorum. Takdir edersiniz ki sınır dışı etme işlemleri son derece karmaşık ve son derece hukuki işlemleri de bir o kadar içerisinde barındıran bir süreç olarak işliyor.

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin kendi kayıtlı oldukları vilayetlerde kalmaları, bu vilayetlerde regüle edilmiş kanundaki geçici koruma yönetmeliğindeki mevzuata uygun olarak kalmaları konusunda da gerekli tedbirler alındı. Kendilerine İstanbul’la alakalı bir süre verilmişti -o süre bittikten sonra da- zaten şu an o süre uzatılmadı ve o süre uzatılmadan da bu 24 Eylülden sonra kayıtlı vilayetlerine dönmeleriyle alakalı gerekli tedbirler de son derece sıkı bir şekilde alınmış oldu.

Türkiye’de doğan bebeklerle alakalı, bu sayı, bebek doğdukça... Gönüllü geri dönüş işlemleri devam ediyor, o sayıyı zaten arz etmiştim, 587.600 civarında bir şey var, şu anki rakamlarımızda doğan bebekler. Yani bebeklere de ailesiyle beraber, ailenin ayrılmaz parçası olduğu için onlara da bu belgeler verildiği için bu sayıların içerisinde zaten.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – 3 milyon 250 binin içindeler.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – İçindeler.

Dönen sayısı da, ortada bir dönen şeyi var, gönüllü geri dönüşle alakalı sayılar var, bunların artacağına ilişkin ciddi emareler de var, oradaki güvenli alanlarda yürütülen faaliyetlerin ne kadar faydalı olduğunun rakamlara da yansımış olduğunu ifade etmek isterim açıkçası.

Avrupa Birliğiyle alakalı meselenin şeyini söylemiş oldum; 18 Mart, vesaireyi.

Geri kabul anlaşmaları... Kaynak ülkelerle geri kabul anlaşmalarını yapıyoruz, toplam 16 ülkeyle geri kabul anlaşmamız var. Afganistan, İran gibi ülkelerle geri kabul anlaşmamızı önerdik, Türkiye Cumhuriyeti devleti olarak önerildi ama bu ülkelerin kabul etmediklerini... Şu an Afganistan’daki durum zaten hepinizin malumları olduğu üzeredir. Bununla da alakalı sınır dışı işlemlerini yürüttüğümüzü... Yani şu an yakaladığımız, geri kabul anlaşması olmasa bile bu ülkeye, yakalanan, yasal kalış hakkı bulunmayan Afganların da, diğer uyrukluların da diğer ülkelerde olduğu gibi geri gönderildiğine ilişkin şeyi söyleyebilirim yani sınır dışı işlemleri devam ediyor. Geri kabul anlaşmalarının dünyada işleyip işlemediğine ilişkin genel bir tartışma var; geri kabul anlaşması olsa bile -ki az evvel de arz ettim, Avrupa Birliği ile Türkiye’nin imzaladığı bir geri kabul anlaşması var ama- üçüncü ülke vatandaşları açısından şu an Türkiye uygulamıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Uygulamıyoruz.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Bu anlamda, oradan gönderilen bir yasa dışı göçmenin kabulü söz konusu değil.

Geri kabul anlaşmalarıyla alakalı, bütün bu ülkelerle geri kabul anlaşmalarının sayısının artırılması tabii ki önemli, bütün kaynak ülkelerle hem geri kabul anlaşmalarının imzalanması ve bunların sayısının artırılması hemde imzalanan geri kabul anlaşmalarının işlerliğinin artırılması hem de konusunda da Dışişleri Bakanlığımızla birlikte bir çaba içerisindeyiz. Çok komplike süreçler, dediğim gibi, düzensiz göçle mücadelenin kendisinde... Yakaladıktan sonra bir düzensiz göçmenin eğer seyahat belgesi yoksa konsolosluklarla iletişime geçilmesi, seyahat planlarının yapılması, bunun geri gönderilmesi, gerekiyorsa bu ülkelerle alakalı uçak ayarlanması, giden yasa dışı göçmenin geri dönmemesiyle alakalı, düzensiz göçle mücadele ve düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilmesiyle alakalı Türkiye, şu an son derece iyi işleyen, ciddi bir mekanizmaya sahiptir. Bunu dikkatlerinize tekrar, dediğim gibi, arz etmek istiyorum.

Diğer sorularında, işte, mülk edinme gibi, açılan ticarethaneler gibi, yabancılara mülk satışı gibi, uygun görürseniz, diğer bakanlıklarımızın tamamıyla alakalı birtakım hususlar var. Zaten INTERPOL tarafından konulan kayıtlar vesaire varsa bununla alakalı adli süreçlerin, INTERPOL mekanizmalarının nasıl işlediğini, adli mekanizma çerçevesinde suçluların iadesine ilişkin mekanizmalar dâhil olmak üzere yasal prosedür çerçevesinde bunun işlediğini, Adalet Bakanlığımız tarafından da bunun sıkı takip edildiğini, INTERPOL kayıtlarında zaten bu anlamda...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Giriş yasağı ve yabancı terör savaşçıların iade şeyleri var, onlarla ilgili rakam var mı?

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Onlarla alakalı da bilgi vereyim. Gerek güvenlik anlamında Türkiye’nin, ülkeye girişlerine yani vize ihlali, vize... Yasa dışı göçmenleri sınır dışı ederken yani düzensiz göçmenleri yakaladığımızda, kolluk birimlerimiz tarafından yakalandıklarında ve bizler işleme tabi tuttuğumuzda, bunları gönderirken; vize ihlali, vize muafiyeti ihlali, ikamet ihlali olan bir düzensiz göçmen gönderildiğinde, zaten bunların giriş yasakları var, bu giriş yasaklarını koyuyoruz. Bir de hiçbir şekilde... Düzensiz göçmen ülkeye gelmeden ilgili güvenlik birimlerimiz tarafından, ilgili birimlerimiz tarafından bize ülkeye girişinin sakıncalı olduğu bildirilenler oluyor, bunlarla da alakalı biz gerekli tedbirleri alıyoruz ve ülkeye girişlerini engelliyoruz. Bunlar geldiklerinde hudut kapılarımızın tamamında sistemsel olarak gözüküyor ve bunlar Türkiye’ye alınmadan geldikleri yoldan, uçakla geldilerse kabul edilemez yolcu kapsamına alınıp geri gönderiliyorlar.

Çatışma bölgeleriyle alakalı olduğu değerlendirilen yabancılarla ilgili olarak da geçmişte çok önemli... Zaten bu Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Başkanlığa dönüşmeden önce de Başkanlığa dönüştükten sonra da ilgili güvenlik birimlerimizle birlikte koordine içerisinde çalışılarak bunların geçişlerinin engellenmesi noktasında çok ciddi bir faaliyet yürütüldü. Kaldı ki bir şekilde yani ülkeye girdikten sonra kaynak ülkelerin yani geldikleri Batı ülkelerinin, Avrupa ülkelerinin bildirdiği, daha önceden bildirmediği, ülkeye girdikten sonra bildirdiği veya bu şekilde bildirilen vakalarla da karşı karşıya kalındı. Bunlarla da ilgili gerekli tedbirler hızlı bir şekilde alınıp yakalanıp sınır dışı edilmesiyle alakalı da yabancılarla ilgili çok ciddi güvenlikle alakalı sayılar mevcut.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bizim “Yabancı terör savaşçısı” diye iade ettiğimizi, biliyorsunuz, kendileri bunu normal vatandaş kabul ettiler, sonra herhâlde Fransa’da bomba patlattı. Biz iade etmiştik, mesela orada gitti, bomba patlattı. Bizde kaydı öyleydi.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Brüksel Havalimanı’nda Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Brüksel, Brüksel.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Türkiye yakaladı, geri gönderme merkezinde işlemlerini yürüttü, arkasından geri gönderirken ilgili ülkelere yasal bildirimde bulundu ama dediğiniz gibi, ilgili muhatap ülkeler tarafından konu ciddiye alınmadı ve arkasından da Brüksel Havalimanı’nda bir terör eylemi gerçekleşti. Türkiye bütün bildirimlerini yapmıştı, bunu ciddiye almadığı için Belçika, bir terör eylemiyle karşı karşıya kalmıştı. Türkiye bu anlamda, terörle mücadelenin her alanında olduğu gibi yabancı savaşçıları konusunda da gerekli çalışmaları hassasiyetle yerine getirmiştir, getirmeye devam etmektedir.

Özellikle göçmen kaçakçılığı konusunda son dönem gerçekleşen operasyonların da dediğim gibi, sahaya yansıdığını, bu sahaya yansıyan organizatörlerin, göçmen organizatörlerinin de yakalanmasıyla, düzensiz göçle mücadelede, zaten şu ana kadar yakalamalar vardı, onlar daha da artarak devam ediyor. Bu artarak devam eden faaliyetlerin de sahada düzensiz göçmenlerin artık yakalanması konusunda da, hem organizatör anlamında hem düzensiz göçmen yakalanması anlamında ciddi bir katkı ürettiğini ifade etmek istiyorum.

Ülke içerisinde bahsetmiş olduğunuz şekilde geçici koruma altındaki bütün Suriyelilerin parmak izleri ve bütün bilgileri veri tabanımızda mevcut. Uluslararası koruma başvurusu yapan sınırlı sayıda insan var, onların da sayılarını vermiştik; parmak izleri mevcut, adresleri mevcut. Geçici koruma altında bulunanlarla alakalı zaten kayıt vilayetlerine yönlendiriliyorlar. İkamet verdiklerimizin parmak izleri, adresleri mevcut. Kaldı ki bu adres güncellemelerini, adres tahkikatlarını aksamaksızın sürekli yapmaya devam ettiğimizi ifade etmek isterim.

Arkadaşlarım rakamlar konusunda da... 1 Hazirandan şu ana kadar yani 29 Eylül tarihine kadar tüm Türkiye’de toplam 105 bin 327 yakalama yapıldığını, İstanbul yakalamasının 40.417 olduğunu ifade edebiliriz. Bunlar çok ciddi, büyük rakamlar ve bu operasyonlar durmaksızın, aralıksız, kararlılıkla devam edecek.

Düzenli göçle alakalı ikamet şartlarını haiz olan, bunu uzatmayla alakalı şartları yerine getiren, öğrenim, çalışma, aile birleşimi, vesaire sebeplerle buna devam edenlerle alakalı zaten -6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun hükümleri açık- bu çerçevede yürüyen bir faaliyet var.

Çalışma Bakanlığımızla çalışma izinleri konusunda da birlikte bir faaliyet yürütüyoruz. Çünkü Çalışma Bakanlığı çalışma izinlerini vermeden önce, Başkanlığımıza bu şahısların güvenlik açısından problemleri olup olmadığını vesairesini, onu, birtakım tahdit kodları olup olmadığına ilişkin şeyleri soruyor. Çalışma Bakanlığıyla yürütülürken düzensiz göçle alakalı yapılanlar -az evvel arz ettiğim gibi- bu şekilde yani ikametini verdiğimiz yabancının parmak izinin alınması, adresinin bilinmesi, geçici koruma altındaki yabancıların parmak izlerinin alınması, GöçNet veri tabanında bilgilerinin olması, uluslararası koruma altındakilerle alakalı da benzer şekilde parmak izlerinin alınması ve... Ya, o yüzden mobil göç noktalarında parmak izi sorgusu aldığımızda bizim şahsın ülkede yasal kalış hakkı olup olmadığını anlamamız saniyelerle ifade edilebiliyor. Yani saniyelerle ülkede yasal kalış hakkı var mı yok mu, onu anlıyoruz. Turistlerle alakalı konuda da pasaport numarasını verdiğinde onu da sistemden görme imkânımız zaten var. Yani bir turistse, pasaportuyla alakalı bir hususu bize ifade ediyorsa biz yine GöçNet veri tabanından, parmak izi üzerinden olmasa bile turisti hemen GöçNet veri tabanından, ülkeye ne zaman geldi, vizesi, vize muafiyeti ihlali var mı, ihlal varsa yasa dışı duruma ne zamandan itibaren düşmüştürü saniyeler içerisinde anlayacak durumdayız. Bu mobil göç noktaları çok ciddi anlamda yani bir etki üretti ve komplikasyonları da azalttı.

Çok teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Başkanım, ben teşekkür ederim.

Şimdi, vatandaşlık rakamlarını tabii -ben bildiğim için- söyleyeyim: 240 bin civarında Suriyeli vatandaşlık aldı.

Sayın vekillerim, size de söz verecektim ama kusura bakmayın artık, uzadı; size de teşekkür ediyoruz. Komisyon dışından katıldı arkadaşlar.

Şimdi, 160 bin civarında Suriyeli bu dönemde yani son on yılda vatandaş yapıldı, bunlar tabii ki seçmen olabiliyorlar. Öyle sayılar söylendiği gibi milyonlar değil. Mülk sayısı konusunda da bir şey ifade edeyim. Mesela, mülk alıp vatandaş olanların sayısı 40 bin civarında yani bu rakam da çok böyle milyonlar filan vesaire değil, bunu da ifade edeyim.

Bir de Suriyelilerle ilgili bir şey ifade etmek istiyorum; bu, kamuoyunda az biliniyor: Suriyeliler Türkiye’den mülk alamıyorlar. Bakın, hani bazen şöyle diyorlar: “Suriyelilere bedava konut verildi, TOKİ verdi vesaire...” Bırakın bedava konut vermeyi, parası bile olsa Suriyeli Türkiye’den konut alamıyor. Bakın, parası var, konut olacak, Türk vatandaşı olacak, olamıyor Suriyeli. Çünkü Suriyelilerin Türkiye’den mülk alışması yasaklanmış durumda, bunu da ifade edelim. 1930’lu yıllardan itibaren, bu Hatay sorunundan itibaren bir konu -siz daha iyi bilirsiniz bölgede- dolayısıyla hani Suriyelilerin konut alma yöntemiyle vatandaş olması vesairesi mümkün değil, bunu ifade edeyim.

Tabii, tekrar söyleyeyim: Hani bu sayılar konusu hakikaten çok spekülasyon yani kamuoyunda 15 milyon, 18 milyon, 19 milyon Suriyelinin Türkiye’de olduğunu filan söylüyorlar. Ya, Suriye’nin nüfusu 19 milyon. Yani, bu sayının sürekli artacağı söyleniyor. İşte, Başkanımız ifade etti, Türkiye’deki Suriyeli sayısı son dört yılda azaldı; net olarak ifade etti, öyle çok geometrik olarak, aritmetik olarak

artan sayılar yok. Hem bu sayılar konusunda, lütfen... Yani, bir devletiz biz, büyük bir devletiz; bunların kayıtları bir şekilde tutuluyor, parmak izleri alınıyor. Komisyon olarak spekülâtif şeylere fırsat vermememiz gerektiğini düşünüyorum.

Birkaç siyasi soru vardı, belki onlara daha sonra cevap verirsiniz kişisel olarak.

Sayın Vekilimin sorusu mu...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yok, özür dilerim, benim 2 sorum...

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Evet, Suriye devletiyle ilgili...

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Yok, ben şunu bir tamamlayayım da, özür dilerim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir sorusu vardı, onu şey yapalım, bir şey sormuştunuz siz de...

SERVET MULLAOĞLU (Hatay) – Evet, kısa bir süre önce Suriye devleti çağrıda bulundu, acaba bizim ülkemizden bu çağrıya uyan kaç kişi var? Biz, bu konuda ne gibi çalışmalar yapıyoruz?

Teşekkür ederim.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Sayın Vekilim, takdir edersiniz ki Göç İdaresi Başkanlığı olarak ülke içerisindeki göçün yönetilmesiyle alakalı bir faaliyete yoğunlaşmış durumdayız. Dışişleri Bakanlığımızın, diğer bakanlıklarımızın yürütmüş olduğu siyasi mekanizmanın, bu çerçevede...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şöyle, şunu demek istiyor: Türkiye’de “Rejim bölgesine gitmek istiyorum.” diyen bir Suriyeli çıktı mı?

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Gönüllü geri dönüş yapanların sayısını arz etmiştim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Güvenli bölgeye onlar ama, değil mi?

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Çıkış yapıyorlar, oradan da kendileri başka şekilde diğer tarafa geçiyorlarsa bu kendi takdirlerine kalıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tamam, biz güvenli bölgeye gönderiyoruz.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Tamamlayayım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın Vekilim, tamam, bazı sorularınız vardı, biliyorum.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Şöyle: Bize hâlâ dönmeyen ve bize randevu vermeyen ama diğer partilere, iktidar partisine randevu veren Bursa Göç İdaresi Müdürünüzle ilgili soruma bir cevap vermediniz Başkanım. Bir de eski müdürlerinizden Gökçe Ok sorusuyla ilgili; bu 2 soru.

Bir de insan kaçakçılarıyla insan kaçakçılığıyla mücadeleye benim de cidden katkımda bulunduğunu düşünüyorum. Biz o sınırı geçip geldikten sonra, bunu duyurduktan bir hafta sonra 38 kişi Özalp’te, Saray’da, Başkale’de kaçakçılıktan gözaltına alındı; böyle de bir katkımız olmuş oldu.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Sayın Başkanım, sayın vekillerim; tabii, benim göreve başlama kararname 15 Temmuz tarihinde, arkadaşlarla birlikte çıktı. Bahsetmiş olduğunuz personelin durumuyla alakalı, daha yeni olduğumuz için... Zaten geldiğimizde bir kısım üst yönetimde değişiklikler olmuştu. Bu çerçevede, değişikliklerden sonra bizler göreve başlamış olduk.

Bu çerçevede, bu sunumu bu şekilde arz etmek istiyorum.

Bursa’yla alakalı konuyu da inceleyeceğim Sayın Vekilim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın Vekilim, buradan şu çıkıyor: Biz de Bursa’ya Komisyon olarak gidelim, Bursa’daki konuyu da inceleyelim.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) – Sizi misafir edeyim efendim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tamam.

Başkanım, ben çok teşekkür ediyorum, sağ olun. Arkadaşlar, sizlere de teşekkür ediyoruz.

GÖÇ İDARESİ BAŞKANI ATILLA TOROS – Biz teşekkür ederiz, çok sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İnşallah, bundan sonra Komisyon olarak konuşacağız, devam edeceğiz.

Toplantımız bitmiştir.

Kapanma Saati: 14.53

